Cena numeru podwójnego zł 3.—

BUCHALTER POLSKI

MIESIĘCZNIK

ORGAN POLSKIEGO ZWIĄZKU BUCHALTERÓW-RZECZOZNAWCÓW, BUCHALTERÓW-BILANSISTÓW I ICH POMOCNIKÓW W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Pod redakcją ANTONIEGO JULJANA SZYLLERA

Rok 10 Warszawa, kwiecień — maj 1937 r. Nr. 4—5 (110—111)

Treść zeszytu:

Z ŻYCIA ZWIĄZKU

Zgon Kolegi.

Dnia 4 kwietnia r. b. po krótkiej chorobie zmarł wielce zasłużony dla naszej Organizacji i dla zawodu buchaltera Kolega, ś. p. Feliks Tołwiński, wicedyrektor K. K. O. w Chełmie Lub.

Wspomnienie pośmiertne wraz z podobizną zmarłego zamieścimy w numerze następnym.

Nowi Członkowie.

W m-cu kwietniu i maju b. r. przyjęto 5 kandydatów w poczet Członków Związku.

Wieczory dyskusyjne.

W miesiącu kwietniu na wieczorach dyskusyjnych omawiano następujące tematy:

5.IV.1937 r. — 1) Ulgi inwestycyjne na obszarze woj. wschodnich.
2) Księgowanie utargów dziennych.

12.IV.1937 r. — 1) Wyciągi z konta jako dowody.
2) Ilość kont (rachunków) dla kontrahenta.
3) Otwarcie likwidacji spółki akcyjnej.

19.IV.1937 r. — Odpowiedzialność za nieprawidłowe i nierzetelne prowadzenie ksiąg handlowych.

Wpłaty na Fundusz Zapomogowy.

Na Fundusz Zapomogowy złożyli ofiary Koledzy Konstanty Łomaczewski i Adam Kuligowski.

Regulacja składek zgóry.

Na wezwanie Zarządu pokrycia składek za r. b. zgóry w miesiącach kwietniu i maju r. b. odpowiedzieli Koledzy: Edmund Hachman, Konstanty Łomaczewski i Eryk Skorupa.

Plany rachunkowości.

Zarząd Związku i redakcja „Buchaltera Polskiego” wzywają wszystkich Członków Związku do opracowania przez każdego planu rachunkowości znanego, jakiegokolwiek przedsiębiorstwa z opisem księgowania na poszczególnych rachunkach Księgi Głównej. W miesiącu maju r. b. na wezwanie Zarządu odpowiedział Kolega Mieczysław Ostand, składając plan rachunkowości fabryki wyrobów drzewnych i komisowej sprzedaży dykt. Plan ten zamieścimy w jednym z najbliższych numerów. Wzywamy wszystkich Sz. Sz. Kol. Kol. do pójścia w ślady Kolegi M. Ostanda.

„Problem ochrony prawnej zawodu i tytułu buchaltera w Polsce”.

Napisana i wydana przez p. mgr. Jana Trzeciaka broszura pod powyższym tytułem jest do nabycia w Związku w cenie zł 3.—, z przesyłką pocztową zł 3.20. Wpłaty należy uskuteczniać na konto Związku Nr. 18.686 w P. K. O. Warszawa, z zaznaczeniem celu wpłaty. Wobec zamierzonego przez sfery miarodajne ustawowego uregulowania zawodu buchaltera w Polsce zapoznanie się z pracą p. Trzeciaka jest nieodzowne dla każdego buchaltera w Polsce.

Życie towarzyskie.

Zarząd Związku zamierza zorganizować latem roku bieżącego kilka wycieczek zbiorowych dla Członków Związku wraz z rodzinami. Szczegóły zakomunikowane będą w okólnikach związkowych.

Walne Zgromadzenie.

Sprawozdanie z Ogólnego Zebrania Rocznego, odbytego w dniu 26 kwietnia r. b., zamieścimy w numerze następnym.

BUCHALTER POLSKI

ORGAN POLSKIEGO ZWIĄZKU BUCHALTERÓW-RZECZOZNAWCÓW, BUCHALTERÓW-BILANSISTÓW I ICH POMOCNIKÓW W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Redakcja i Administracja
Warszawa, Nowogrodzka 20
telefon 8-41-05

Miesięcznik

Redaktor przyjmuje w poniedziałki od 6 do 7 wieczorem
Warunki prenumeraty i ogłoszeń na stronie ostatniej

Rok X. Warszawa, kwiecień—maj 1937 r. Nr. 4—5 (110—111

STATYSTYKA GOSPODARCZA W HUTNICTWIE ŻELAZNEM

W opinji publicznej urobił się pogląd, że statystyka wogóle jest zbyteczna, gdyż jest tylko ciężarem dla każdego przedsiębiorstwa tak małego, jak też średniego i wielkiego. Ludzie złośliwi ryzykują nawet powiedzeniem, że na świecie są trzy kłamstwa „kłamstwo z konieczności, kłamstwo pospolite i statystyka".

Są znowu ludzie, którzy twierdzą, że statystyka jest rzeczą piękną, ale dla tych, co mają czas i pieniądze na jej prowadzenie, nie biorą jednak na uwagę, że brak statystyki niejednokrotnie dużo kosztuje. Twierdzenia te byłyby uzasadnione tylko wówczas, gdyby statystyka zawierała materjał liczbowy niepewny, zmyślony lub podrobiony.

Natomiast, jeżeli statystyka odźwierciadla w liczbach całokształt oraz poszczególne przejawy życia gospodarczego pewnego przedsiębiorstwa, wytwórni lub wydziału wytwórczego w sposób rzetelny, prawdziwy i uzasadniony, staje się wówczas niezbędnym instrumentem dla głównego kierownictwa, jak też dla kierowników zakładów i warsztatów wytwórczych.

Statystyka, jako nauka i sztuka, sięga bardzo daleko w przeszłość, bo pojawiała się wszędzie tam, gdzie ukazywała się świadoma celu organizacja państwa lub komórek gospodarczych.

Ażeby statystyka spełniała swoje zadania, a więc dawała należyte materjały do opracowania pewnych zagadnień i problematów, potrzebnych do kalkulacji wstępnej, zestawienia budżetów, planów wytwórczości, zbytu i t. d. **powinna być odpowiednio przystosowana do potrzeb i wymogów danego zakładu lub przedsiębiorstwa.** W dużej mierze zależy to od racjonalnej organizacji samego przedsiębiorstwa, zwłaszcza **rachunkowości przemysłowej, która w swoim organiźmie zawiera trzy działy pracy: księgowość, kalkulację (obliczalnie kosztów własnych) i statystykę gospodarczą.**

Księgowość ujmuje wartościowo wszelkie zdarzenia gospodarcze w pewne grupy zjawisk, **statystyka** zaś porządkuje materjał rachunkowy w pewne formy analityczne, służące do kontroli gospodarki wytwórczej, zwłaszcza dla dozorowania kierownictwa ruchu i dla celowego wyzyskania tych danych do różnych, ważnych zagadnień gospodarczych i rozwiązywania problematów wytwórczych. Statystyka bez pomocy księgowości i kalkulacji nie miałaby żadnego znaczenia, gdyż jest ona tylko częścią uzupełniającą tych dwóch działów rachunkowości. —

Statystyka gospodarcza jest więc umiejętnością pomocniczą i służy do tego, aby bez straty czasu na podstawie regularnych, objektywnych i krytycznych zestawień liczbowych można było dowiedzieć się **stale** o zaszłych zdarzeniach gopodarczych w całem przedsiębiorstwie, jego zakładach lub warsztatach wytwórczych.

W czasach dewaluacji i deprecjacji pieniądza powstała w stytystyce gospodarczej luka, gdyż nie można było sporządzać ciągłych zestawień statystycznych spowodu chwiejności wartości pieniądza.

Dziś jednak czasy zmieniły się, wahania ustały lub są tylko nieznaczne, możemy więc bez żadnej obawy stwarzać materjał porównawczy za pewne okresy czasu w formie zestawień tabelarycznych lub wykresów (diagramów, kartogramów) i z ich pomocą wyciągać różne wnioski i projekty, zależnie od potrzeb.

Statystyka gospodarcza jest bowiem jakby międzynarodowym językiem, przy pomocy którego możemy się porozumiewać czy to w stosunkach zewnętrznych, czy wewnętrznych danej jednostki gospodarczej. Statystyka gospodarcza w przedsiębiorstwach zarobkowych odgrywa znamienną rolę, gdyż jest bardzo ważnem ogniwem w organizacji ruchu

Cel statystyki gospodarczej polega na liczbowem ujawnieniu masowych zjawisk gospodarczych, zbieraniu materjału statystycznego, grupowaniu oraz na opracowywaniu zależnie od potrzeb i zastosowań, do jakich ma służyć.

Na podstawie tych opracowań statystycznych i różnych umiejętnie sporządzonych zestawień tabelarycznych i wykresów **możemy dokonywać różnych zadań i obliczeń co do czasu, przestrzeni i istoty zjawisk gospodarczych,** w szczególności możemy:

1) sporządzać preliminarze, budżety i kosztorysy,
2) regulować zakupy materjałów i przeciwdziałać zamrażaniu kapitałów,
3) usuwać wadliwą gospodarkę ruchu w przedsiębiorstwie,
4) czerpać różny materjał informacyjny do kalkulacji wstępnej, opracowania cen zaliczeniowych i innych obliczeń opłacalności,
5) udzielać kierownictwu przedsiębiorstwa szybkiego i jasnego poglądu o działalności danego zakładu lub wydziału ruchu.

Ażeby statystyka gospodarcza rzeczywiście spełniła te zadania i cele, trzeba do niej podejść z trzech punktów widzenia, a to:

1) w zależności od **celu,** jaki statystyka gospodarcza ma spełnić,
2) w zależności od **rodzaju,** do jakiego ma służyć,
3) w zależności dla **kogo** ma być sporządzana.

Jeżeli statystykę gospodarczą zorganizujemy i nastawimy w ten sposób, że spełni całkowicie zadania i cele pod tymi kątami widzenia, możemy być pewni, że przyniesie ona znakomite korzyści i sowicie opłaci trud oraz pokryje koszty, związane z jej założeniem i prowadzeniem.

Każdą statystykę gospodarczą z punktu widzenie teorji można podzielić na dwie części:

a) ogólną,
b) szczegółową.

Część ogólna dotyczy podstawowych pojęć i ogólnych zasad, stosowanych przy opracowaniach i badaniach statystycznych. Część szczegółowa obejmuje stosowanie metod i sposobów statystycznych w poszczególnych dziedzinach dochodzeń statystycznych, które mogą być dostosowane do przedmiotu.

W każdym przedsiębiorstwie przemysłowym można przedzielić statystykę gospodarczą na:

a) wytwórczą lub techniczną,
b) handlową lub kupiecką.

Statystyka wytwórcza obejmuje przeważnie wskaźniki techniczne oraz ilościowe zestawienia, dotyczące samej wytwórczości, wyjęte bezpośrednio z wykazów wytwórczości, podkładek źródłowych lub specjalnie wyliczone dla kierownictwa wytwórni i biura kontroli i ruchu.

Wchodzą tu w grę — między innemi — zestawienia dotyczące:

1) wytwórczości, podzielonej podług wydziałów wytwórczych i rodzajów wytworów,
2) rozchodu tworzyw wsadowych i materjałów pomocniczych,
3) rozchodu własnych wyrobów do dalszej przeróbki w innych zakładach, własnych wydziałach wytwórczych lub warsztatach pomocniczych,
4) wysyłki wytworów, zebranych według wydziałów wytwórczych i rodzajów wytworów,
5) pozostałych zapasów gotowych i półgotowych wytworów,
6) stanu załogi i ilości przepracowanych dniówek,
7) wskaźników wyliczonych na jednostkę wytwórczą lub czasu,
8) liczb uzysku w procentach,
9) „ wydajności na **t** wytworu lub **h** wytwórczą,
10) obrotu tworzyw (zapas, przychód i rozchód).

Powyższe dane będą powtarzały się w każdym wydziale wytwórczym i mogą być rozbudowane i dostosowane w zależności od charakteru i rodzaju wytworu oraz od celu, do jakiego mają być zużyte.

Idzie tu szczególnie o dane liczbowe dla kontroli budżetu miesięcznego pod względem ilościowym i wyprowadzenia wniosków co do sprawności techniczno-wytwórczej poszczególnego wydziału wytwórczego.

Statystyka handlowa, zwana również kupiecką, zbiera dane statystyczne o wartościach, dotyczące zakupu, sprzedaży i finansów, potrzebne dla orjentacji i prowadzenia polityki handlowej w danem przedsiębiorstwie oraz dla sprawdzania wartości otrzymywanych z budżetem przewidywanym i opracowanym za umówiony okres (miesiąc, rok).

W ogólnych zarysach statystyka handlowa powinna obejmować:

a) obroty z dostawcami i odbiorcami pod względem wartościowym, ugrupowane na krajowe, zagraniczne i t. d.,
b) obroty i stan wierzytelności oraz długów, podzielone na bankowe, dostawców, odbiorców krajowych i zagranicznych i t. d.,
c) stan zamówień w portfelu, ujętych według wydziałów wytwórczych,
d) wartościowe obroty i zapasy zakupionych tworzyw i materjałów pomocniczych,
e) wartościowe obroty sprzedanych wytworów własnej wytwóczości, ujętych podług rodzajów,
f) wysokość wypłaconej robocizny i pensyj urzędniczych,
g) inne rodzaje obrotów i zapasów, jak wartość zakupionych ruchomości i urządzeń przemysłowych, wartość odpisów, wysokość i różnorodność podatków i danin skarbowych oraz różne zestawienia, zależnie od potrzeb i wskazań, w jakim kierunku statystyka ma być założona i rozbudowana.

Znamy jeszcze inny podział statystyk gospodarczych, np. na:

a) **statystykę wewnętrzną** albo statystykę, sporządzoną dla własnego zakładu, którą można podzielić na: statystykę wytwórczą, statystykę zbytu, statystykę kosztów wspólnych i statystykę majątkową oraz
b) **na statystykę zewnętrzną,** którą sporządza się dla kontroli i porównania obcego ale podobnego zakładu. Obejmuje ona różne zestawienia i podkładki, potrzebne do rozwiązywania codziennych zagadnień i problematów przez kierownictwo kupieckie.

Statystyka zewnętrzna grupuje w sobie zestawienie liczbowe, które przedsiębiorstwo zamierza ogłosić i zużywa dla celów oficjalnych. Zestawienia te obrazują wypłaconą robociznę za rok, ogólną wartość zakupu tworzyw i materjałów, wysyłki własnych wytworów, globalne koszty wytwórcze, i t. p. — Statystykę zewnętrzną ujawnia się w różnych okresach czasu w formie sprawozdań w miesięcznikach i publikacjach gospodarczych.

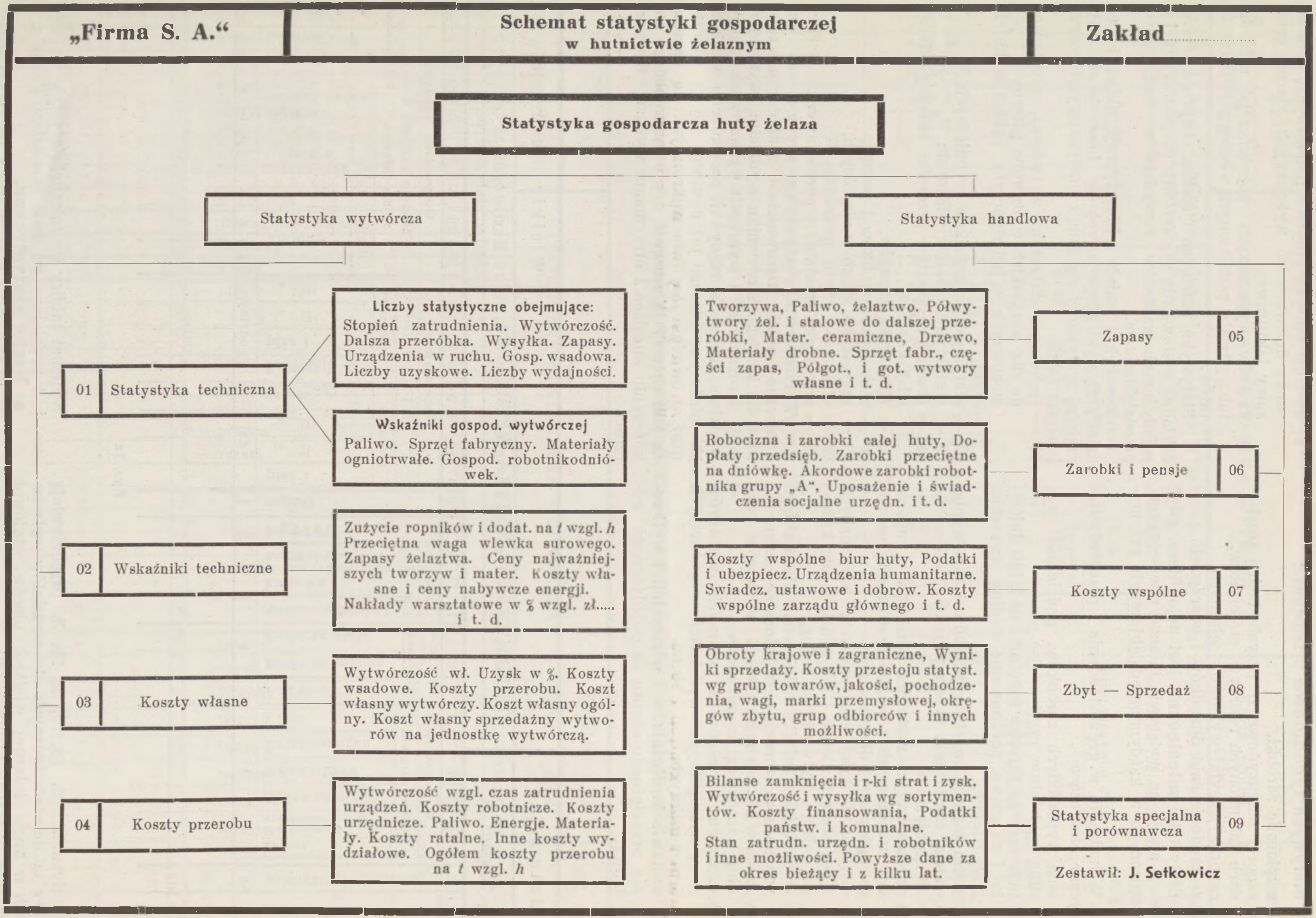
Zależnie od okresu czasu, w jakim sporządza się statystykę gospodarczą, rozróżniamy:

statystykę dzienną, tygodniową, miesięczną, kwartalną, półroczną, roczną.

Jaki termin sporządzenia statystyki gospodarczej należy zastosować w danym przedsiębiorstwie hutniczym, zależy to od wielu okoliczności oraz potrzeb i celów, jakim statystyka ma służyć.

Statystykę **dzienną** przedstawiają dzienne raporty, czyli sprawozdania, ograniczające się do podania:

a) wytwórczości poszczególnych zakładów lub wydziałów,
b) przychodu, rozchodu i zapasów tworzyw i materjałów w poszczególnych zakładach i całem przedsiębiorstwie, zestawionych według wydziałów wytwórczych i pomocniczych,
c) przychodu zamówień podzielonych na obce i własne oraz według rodzaju wytworów i t. d.
d) wysyłki wytworów, podzielone na krajową i zagraniczną.

„Firma S. A."
Schemat statystyki gospodarczej w hutnictwie żelaznym
Zakład ....
Statystyka gospodarcza huty żelaza
Statystyka wytwórcza
Statystyka handlowa
01 Statystyka techniczna
Liczby statystyczne obejmujące: Stopień zatrudnienia. Wytwórczość. Dalsza przeróbka. Wysyłka. Zapasy. Urządzenia w ruchu. Gosp. wsadowa. Liczby uzyskowe. Liczby wydajności.
Wskaźniki gospod. wytwórczej Paliwo. Sprzęt fabryczny. Materiały ogniotrwałe. Gospod. robotnikodniówek.
02 Wskaźniki techniczne
Zużycie ropników i dodat. na t wzgl. h Przeciętna waga wlewka surowego. Zapasy żelaztwa. Ceny najważniejszych tworzyw i mater. Koszty własne i ceny nabywcze energji. Nakłady warsztatowe w % wzgl. zł..... i t. d.
03 Koszty własne
Wytwórczość wł. Uzysk w %. Koszty wsadowe. Koszty przerobu. Koszt własny wytwórczy. Koszt własny ogólny. Koszt własny sprzedażny wytworów na jednostkę wytwórczą.
04 Koszty przerobu
Wytwórczość wzgl. czas zatrudnienia urządzeń. Koszty robotnicze. Koszty urzędnicze. Paliwo. Energje. Materiały. Koszty ratalne. Inne koszty wydziałowe. Ogółem koszty przerobu na t wzgl. h
Tworzywa, Paliwo, żelaztwo. Półwytwory żel. i stalowe do dalszej przeróbki, Mater. ceramiczne, Drzewo, Materiały drobne. Sprzęt fabr., części zapas, Półgot., i got. wytwory własne i t. d.
Zapasy 05
Robocizna i zarobki całej huty, Dopłaty przedsięb. Zarobki przeciętne na dniówkę. Akordowe zarobki robotnika grupy „A", Uposażenie i świadczenia socjalne urzędn. i t. d.
Zarobki i pensje 06
Koszty wspólne biur huty, Podatki i ubezpiecz. Urządzenia humanitarne. Swiadcz. ustawowe i dobrow. Koszty wspólne zarządu głównego i t. d.
Koszty wspólne 07
Obroty krajowe i zagraniczne, Wyniki sprzedaży. Koszty przestoju statyst. wg grup towarów, jakości, pochodzenia, wagi, marki przemysłowej, okręgów zbytu, grup odbiorców i innych możliwości.
Zbyt — Sprzedaż 08
Bilanse zamknięcia i r-ki strat i zysk. Wytwórczość i wysyłka wg sortymentów. Koszty finansowania, Podatki państw. i komunalne. Stan zatrudn. urzędn. i robotników i inne możliwości. Powyższe dane za okres bieżący i z kilku lat.
Statystyka specjalna i porównawcza 09
Zestawił: J. Sełkowicz

Rys. 1.

Statystyka **tygodniowa** przedstawia:

a) wypłacone zarobki,
b) raporty magazynowe o przychodach i rozchodach zakupionych tworzyw, materjałów,
c) raporty wysyłki wytworów własnych,
d) zestawienie sald dłużników i wierzycieli.

Statystyka **miesięczna** jest najobfitsza, gdyż zestawia się ją na podstawie bilansu miesięcznego, sporządzonego w każdym przedsiębiorstwie przemysłowym.

Wchodzą tu w grę zestawienia i przeglądy statystyczne, dotyczące:

a) sum wypłaconych zarobków, podzielone według wydziałów, czyli miejsc pracy,
b) przeciętnego zarobku robotnika na **h** lub dniówkę i na głowę, zgrupowanie według zawodów i wydziałów,
c) stanu zatrudnionych urzędników i sum wypłaconego uposażenia według zakładów i miejsc zatrudnienia,
d) porównawczych zestawień zarobków i uposażeń urzędniczych z podaniem stosunku procentowego pensyj do robocizny,
e) wartości i ilości otrzymanych, wykonanych i pozostałych zleceń i ich podziału dla każdego rodzaju wytworu lub usług,
f) wydajności robotnika, obliczonej dla każdego wydziału w tonnach i na jednostkę czasu,
g) zapasów składu materjałów i wytworów według kont księgi magazynowej,
h) rozchodu surowców i własnych wytworów w poszczególnych wydziałach wytwórczych i pomocniczych.
i) zestawienia dłużników i wierzycieli i wyliczenia przeciętnego obrotu na pojedyńczego odbiorcę,
k) kosztów fabrykacyjnych i handlowych, ich stosunku do wartości wykonanych zleceń oraz sumy fakturowej,
l) kosztów wytwórczych pojedyńczego zakładu lub wydziału, podzielonych według grup i warsztatów.

Statystyka półroczna i roczna obejmuje bardzo dokładne zestawienia całokształtu gospodarki ruchu pojedyńczych zakładów i wydziałów oraz całego przedsiębiorstwa.

Rysunek 1 podaje schematyczny układ i podział statystyki gospodarczej w hucie żelaza. Najczęściej spotykamy się tam z następującymi rodzajami statystyk:

01 — techniczna statystyka wytwórcza, prowadzona dla wszystkich wydziałów głównych i pomocniczych w pojedyńczym zakładzie hutniczym,
02 — statystyka wskaźników technicznych,
03 — statystyka kosztów własnych,
04 — statystyka kosztów przerobu (według stanowisk kosztów),
05 — statystyka zapasów,
06 — statystyka zarobków i pensyj,
07 — statystyka kosztów wspólnych,
08 — statystyka zbytu sprzedaży,
09 — statystyka specjalna i porównawcza.

Techniczna statystyka wytwórcza jest konieczna tak dla kierownictwa zakładu, jak również dla każdego kierownika wydziału, gdyż informuje o rozmiarach i wynikach wytwórczych danego wydziału, wykazuje błędy i złe prowadzenie w okresie minionym. Dlatego też powinno się ją sporządzać w terminie możliwie najkrótszym, po okresie za jaki chcemy ją zestawić, t. j. natychmiast po zakończeniu miesiąca i otrzymaniu wykazów wytwórczości.

Huta żelaza Zakład: A	TECHNICZNA STATYSTYKA WYTWÓRCZA	Wielkie piece Karta ogólna Liczby statystyczne	Tablica nr. T/

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
193...	stopień zatrudnienia	Wytwórczość							Dalsza przeróbka		Wysyłka				zapasy	Piece czynne								Gospodarka wsadowa							
		Rodzaj surówki						razem								Ilość								Zużycie namiaru żelazodajnego						zużycie topników	
																piecodni				piecogodzin	przerwy			Rudy i żużle				żelaztwo własne i obce		topniki	
		Martenowska zwykła	Martenowska specjalna	Odlewnicza	Hematytowa	Żelazomangan			surówka płynna	surówka stała	własne zakłady	krajowa	zagraniczna	ogółem		piec I	„ II	„ III	razem		piec I	„ II	„ III	krajowe		zagraniczne					
	%	t							t		t				t	dni				godziny				t	%	t	%	t	%	t	%

Rys. 1a

Rysunki NN. 1a, 1b, 2a, 2b, 3, przedstawiają wzory tablic statystycznych dla wydziałów wytwórczych w hucie żelaznej wielkich pieców, stalowni i zgniatacza walcowni brózdowej.

Schemat tablicy technicznej statystyki wytwórczej jest podzielony na dwie zasadnicze grupy:

a) liczby statystyczne,
b) wskaźniki gospodarki wytwórczej.

Huta żelaza	TECHNICZNA STATYSTYKA WYTWÓRCZA	Wielkie piece	Tablica nr.
Zakład: A		Karta ogólna Wskaźniki gosp. wytw.	T/

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35
	Liczby uzysku		Liczby wydajności						Wskaźniki rozchodu wytwórczego													Gospodarka robotnikodniówek												
	z namiaru		Wydajność w 24 h			Spalony koks na piecogodz.			Gospod. koksowa			Gospodarka gazowa						Inne wskaźniki				Przepracowane dniówki												
									Koks			Wytwórczość		Własne zużycie					Zużycie na piecogodzinę							z tego								
																										Składnica rud.		Ruch pieców		Nałąd i skład sur.				
193.....	żelazodajnego	ogólnego	piec I	„ II	„ III	„ I	„ II	„ III	na t surówki	do dławienia	do zapalania	ogółem	na t koksu	dla nagrzewania Cowperów		na m³ dmuchu oddanego	oddano	Dmuch na t koksu	para	prąd	woda do chłodzenia	zwykłe	nadliczbówki	świąteczne	razem	ogółem	na t	ogółem	na piecogodz.	ogółem	na t	na głowę i miesiąc	ilość godz.	
	%		t						kg	t		1000 m³	m³	1000 m³	%	m³	1000 m³	m³	kg	kwh	m³	ilość												

Rys. 1b

Huta żelaza	TECHNICZNA STATYSTYKA WYTWÓRCZA	Stalownia	Tabl. nr.
Zakład: B		Karta ogólna Liczby statystyczne	T/

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39
		Wytwórczość										Piece czynne					Gospodarka wsadowa										Liczby uzyskowe											
		Wlewki 500 Φ										Piecogodziny					Surówka								Dodatki			Odpadki			Uzysk dobrych wlewków							
																																Wlewki 500 Φ						
193.....	Stopień zatrudnienia	zwykłe	krzemowe	specjalne	Wlewki małe	„ płaskie		R a z e m	Dalsza przeróbka	Wysyłka	Zapas	piec I	„ II	„ III	Godz. zapalania	Przeciętna waga topu	stała	płynna	razem	Żelaztwo kupne		Żelaztwo własne		Zużycie rud (zawartość Fe)	surówka zwierciadlista		zgar	Braki	Wlewki niedolane	Wilki i leje	Ogółem	zwykłe	krzemowe	specjalne	Wlewki małe	„ płaskie		Braki (zwrot z dalszej przeróbki)
	%	t							t	t	t	godziny					%			t	%	t	%	%			%				%							t

Rys. 2a

Huta żelaza Zakład: B	TECHNICZNA STATYSTYKA WYTWÓRCZA	Stalownia Karta ogólna Wskaźniki gospod. wytwórczej	Tablica nr. T/

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35
	liczby wydajności				Wskaźniki rozchodu wytwórczego																				Gospodarka robotnikodniówek									
	Dobre wlewki 24 h				Paliwa							Cegły ogniotrw.			Energje			Inne wskaźniki							Przepracowane dniówki lub godziny								godziny naprawcze	
																		Ilość surówki ϕ											z tego					
193	piec I	„ II	„ III	przeciętnie	węgiel i koks dla czadnic	Gaz koksowniany	Ogółem		Węgiel zapałowy w stos. do całego węgla	Wlewnice	(przeznaczony na druzg.)	dla hali odlewniczej	do napraw	Dolomit i smoła	Para	Prąd		Przeciętna zawartość Ma	„ Si	„ P	Wapno palone	Żelazomangan	Żelazokrzem	Zapas żelaztwa	zwykłe	nadliczbówki	świąteczne	razem	piece czadnice	hala odlewn.	inne	Świętówki	na dobę	na t wytwórcz.
	t				kg/t	m³/t	kg/t	1010/t kal	%	%	t	kg/t			kg/t	kil./t		%			kg/t	kg/t	kg/t	t	ilość				godz/t			ilość	godz.	

Rys. 2b

Każda z tych grup przedstawia materiał liczbowy, ułożony według ustalonego porządku, powtarzający się w każdym wydziale.

Szczegółowe wyjaśnienie każdej grupy lub każdej rubryki zajęłoby dużo miejsca, wobec tego ograniczamy się tylko do najbardziej ogólnych uwag.

Rubryka: „Stopień zatrudnienia" wyraża w procentach spółczynnik wyzyskania urządzeń (pieców, walcarek i t. d.) danego wydziału.

Podgrupa „Wytwórczość" obejmuje całkowitą wytwórczość dobrych wytworów, zdatnych do dalszej przeróbki lub na sprzedaż.

Podgrupa „dalsza przeróbka" przedstawia ilość wytworów zużytych do dalszej wytwórczości wewnątrz jednego i tego samego zakładu.

Podgrupa „Wysyłka" obejmuje nietylko wysyłki krajowe i zagraniczne, ale również wysyłkę do innych zakładów tego samego przedsiębiorstwa.

Podgrupa „Zapasy" podaje wszystkie zapasy, obojętnie gdzie one się znajdują, czy na jednym składzie, czy też w różnych miejscach.

Podgrupa „Piece w ruchu" obejmuje ilość czynnych pieców oraz pewny wydział.

Podgrupę „gospodarka wsadowa" można jeszcze dalej rozszerzyć zależnie od celu, do jakiego **statystyka ma służyć**.

Podgrupa „Liczby uzysku" wyraża w procencie stosunek ilościowy gotowych wytworów do odpowiednio mierzonej ilości wsadu.

Podgrupa „Liczby wydajności" określa uzysk w tonnach pewnego wytworu (nośnika kosztów), osiągnięty w ustalonej jednostce czasu (24 h).

Podgrupa „Wskaźniki rozchodu wytwórczego" przedstawia liczby charakterystyczne dla danego wydziału, wykazujące wysokość pewnych kosztów grupowych, jak: paliwo, energje, materiały pomocnicze oraz inne dane, pozwalające ocenić sprawność i skuteczność kierownictwa bez głębszego wnikania w szczegóły.

Podgrupa „Gospodarka robotnikodniówek" obejmuje zasadnicze liczby danego wydziału, dotyczące gospodarki ludzkiej i przepracowanych dniówek.

Dla każdego wydziału zakłada się w tego rodzaju statystyce kartę ogólną oraz karty szczegółowe, np: w wydziale wielkich pieców dla każdego rodzaju surówki, w stalowni dla każdego pieca, co zależy od procesu wytwarzania lub od pojemności pieców.

Ponadto w niektórych wydziałach, jak stalowni i walcowniach, wprowadza się do statystyki technicznej tablice sortymentowe dla poszczególnych wytworów w formie skróconej, wykazując dla orientacji tylko ilość wytwórczości i % uzysku.

Analogiczne tablice statystyczne zakłada się dla wydziałów energetycznych, t. j. dla gospodarki wodnej, parowej, elektrycznej, wytwórni dmuchu, oczyszczalni gazu i innych.

Statystyka wskaźników wytwórczych (technicznych) obejmuje najbardziej dla wytwórczości charakterystyczne liczby (Betriebskennziffer) [1],

[1]) Hutnik, 1931 r. zeszyt 5, str. 337.

Huta żelaza — Zakład: C	TECHNICZNA STATYSTYKA WYTWÓRCZA	Walcownia brózdowa — zgniatacz	Tabl. nr. T/

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33
		Wytwórczość					Wysyłka				Liczby czasowe					Liczby uzysku						Wskaźniki rozchodu wytwórczego							Gospod. robotnikodn.			
		wlewków										czas walcowania				wlewków						Węgiel dla pieców			Para				Przepr. dniówki			
193...	Stopień zatrudnienia	zwykłe	krzemowe	specjalne		ogółem	własne zakłady	krajowa	zagraniczna	zapas	dni wytwórcze	wzorcowy	rzeczywisty	przerwy		zwykłe	krzemowe	specjalne		ogółem	wydajność na godz. walcowania	na t wytwórczości	na godz. walcowania	udział węgla zapałowego	na t wytwórczości	na godz. walcowania	zużyty prąd na godz. walc.	woda na cele ruchu w godz. walc.	razem	na godzinę walcowania	godz. naprawcze na godz. walc.	świętówki
	%	t					t			t	godziny				%	%					t	kg		%	kg.		kwh	m³	dniówki	godziny		ilość

Rys. 3

Huta żelaza — Zakład: A	STATYSTYKA KOSZTÓW WŁASNYCH	Wielkie piece — Rodzaj surówki:	Tabl. nr. W/

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
		Uzysk		Koszty wsadowe													Koszt przerobu									Koszty stałe			
		z namiaru		Cena za t					Koszty namiaru									z tego											
193	Wytwórczość	żelazodajnego	ogólnego	Rudy i żużle	żelaztwo wielkopiecowe	topniki	przeciętnie	koks	Rudy i żużle	żelaztwo wielkopiecowe	topniki	Razem	Uznanie za żużle	Netto koszt	Koszty koksu	Uznanie za gaz po potrąceniu koszt. czyszcz. gazu	Razem	ładowanie pieców	dmuch	robocizna	pozostałe koszty	Koszt własny wytwórcz. surówki płynnej	Hala odlewnicza, skład surówki i przewóz	Koszt własny wytwórcz. surówki stałej	Koszty naładunku	huty	zarządu głównego łącz. z oddz. handl.	Podatek obrotowy i opłata stempl.	Koszt własny sprzedażny
	t	%		zł /t											zł /t														

Rys. 4

pozwalające przeprowadzić stałą kontrolę przebiegu wytwarzania oraz służące do kontroli gospodarnego prowadzenia wydziału wytwórczego, przeliczone na jednostki wytworu (**t**) lub jednostkę czasu t. j. **h** wytwarzania.

Mogą tu wchodzić w grę wskaźniki wszystkich wydziałów wytwórczych i pomocniczych, zestawione w najróżnorodniejsze grupy charakterystyczne zależnie od potrzeby i możliwości kontroli technicznej.

Statystyka kosztów własnych przedstawia w tablicach statystycznych zestawienia miesięczne kosztów własnych poszczególnych wytworów, czyli t. zw. nośników kosztów z wyliczeniem kosztu własnego, wytwórczego, ogólnego i sprzedażnego za t lub sztukę.

Koszt własny każdego wytworu ujęty jest w pewne grupy kosztów najbardziej charakterystycznych [2]), które są następnie zróżniczkowane.

Rys. 4 przedstawia tablicę statystyki kosztów własnych wydziału wielkopiecowego dla surówki.

Dane statystyczne w rubrykach od 2 — 9 są przejęte z technicznej statystyki wytwórczej lub wskaźnikowej i powtórzone dla celów orjentacyjnych jako wskaźniki wytwórcze. Dalsze rubryki obejmują koszty wsadu, koszty przerobu i inne koszty charakterystyczne.

Należy zwrócić uwagę na tę okoliczność, że w niektórych przedsiębiorstwach koszt własny wytwórczy, a więc koszt wytworzenia loco miejsce wytwórcze nie zawiera kosztów stałych zakładu (huty), zarządu głównego, amortyzacji i oprocentowania kapitału zakładowego i obrotowego, lecz wykazuje jedynie **gołe koszty wytwórcze.** Koszty wspólne huty są zaliczane łącznie z kosztami wspólnymi Zarządu głównego i odnoszone wprost na konto utargów lub na konto gotowych wytworów w łącznej sumie bez rozprowadzania ich na poszczególne wytwory lub wydziały wytwórcze. Z tego też powodu rubryki 27 i 28 wykazują odrębnie koszty wspólne huty i zarządu głównego łącznie z handlowymi.

Statystykę kosztów własnych prowadzi się dla każdego wydziału zbiorowego jako **„zestawienie całkowitych kosztów wytwórczych"** albo osobno dla każdego wytworu lub urządzenia, wytworu lub urządzenia wytwórczego.

W wydziałach wytwórczych, które mają bardzo różnorodną wytwórczość nie prowadzi się dla każdego wytworu osobnej tablicy, lecz zakłada się karty zbiorowe dla wytwarzanych rodzajów. N. p. w stalowni dla różnych rodzajów wlewków surowych, w zgniataczu dla wlewków walcowanych, w walcarce blachy grubej i cienkiej dla poszczególnych wymiarów i grubości blach, a zatem dla najważniejszych sortymentów, które wymagają specjalnej kontroli kosztu własnego.

Statystyka kosztów przerobu przedstawia koszty ruchu, czyli samego wytwarzania, zgrupowane na pojedyńczem stanowisku kosztów, t. j. na miejscu, gdzie koszty faktycznie powstają. Statystykę przerobu możnaby z tego względu nazwać **statystyką stanowiskową,** gdyż zestawia się ją według stanowisk kosztów.

Poszczególne tablice statystyczne wykazują koszty przerobu, obliczone na jednostkę wytworu

[2]) Hutnik, 1931 r. zesz. 4, str. 226/269.

Huta żelaza — Zakład: A

STATYSTYKA KOSZTÓW PRZEROBU (w/g stanowisk kosztów)

Wielkie piece — Ogółem na t

Tabl. nr. /

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35
			Paliwo				Koszty robotnicze				Energje				materiały			Koszty ratalne			Inne koszty wydziałowe													
							Robocizna														warszt. naprawcze													
193......	Wytwórczość	Piecogodziny	Koks	Uznanie za gaz wielkopiecowy	Koszty oczyszczania gazu wielkopiecowego	Koszt netto paliwa	wytwórcza	pomocnicze	świadczenia socjalne	Koszty urzędnicze	woda	para	prąd	dmuch dla nagrzewnic	ogniotrwałe	pomocnicze	części zamienne	naprawa pieców	dysze do dmuchów	inne	murarnia	ślusarnia	warsztaty elektrotechn.	wydziały pomocnicze	koszty transportu	zbiorowe koszty wydziałowe	koszty składu rud	sa: koszty przerobu surówki płynnej bez paliwa	Hala odlewnicza	Koszty transportu surówki stałej	Skład surówki	sa: koszty przerobu surówki stałej bez paliwa	Uznania	Ogółem koszty przerobu łącznie z paliwem
	t	godz.	zł /t				zł /t				zł /t				zł /t			zł /t			zł /t							zł /t	zł /t					

Rys. 5

(**t, szt.**) lub jednostkę czasu (**h**) danego urządzenia. Ponadto wprowadza się karto-zbiorcze dla całego wydziału wytwórczego, a więc dla wszystkich stanowisk kosztów, jakie znajdują się w danym wydziale.

Koszty przerobu układa się w pewien system, zbierający koszty rodzajowe na różne grupy kosztów. Koszty przerobu można jeszcze podzielić na koszty **zmienne** i na koszty **stałe,** koszty **bezpośrednie** i koszty **pośrednie,** zależy to od budowy kosztu własnego i zarządzenia kierowników.

Rys. 5 przedstawia schemat tablicy statystycznej dla wydziału wielkopiecowego.

Ten rodzaj statystyki jest bardzo potrzebny i rozpowszechniony w hutach, gdyż informuje technika o wydatkach, jakie powstały przy prowadzeniu wydziału wytwórczego w ciągu pewnego okresu w formie skróconej i przejrzystej zestawionych sumarycznie lub na jednostkę wytwórczą, (tj. **t, szt.**) lub na jednostkę czasową (**h**).

Statystyka zapasów obejmuje zestawienie statystyczne tworzyw i materiałów magazynowych, wytworów gotowych i półgotowych.

Statystykę zapasów można zakładać w różny sposób. Zależy to wszystko od woli kierownictwa oraz organizacji, jaka jest stosowana w danym przedsiębiorstwie.

Statystystykę można prowadzić ilościowo i wartościowo według grup głównych i podgrup oraz dla pojedyńczych materiałów. Wprowadza się karty ogólne oraz karty szczegółowe dla każdej grupy materiałów, a więc będzie karta pewnej grupy albo pewnego rodzaju rudy, zawierająca ilość, cenę przeciętną i wartość, podzielone na przychód, rozchód i zapas na końcu miesiąca. Skolei może być karta dla żelaztwa kupnego i własnego, na sprzęt wytwórczy, paliwo, drobne materiały magazynowe i t. d.

Następnie można złożyć statystykę rozchodu materiałów ważniejszych podgrup, jak: materiałów ogniotrwałych, drzewa, żelaza, metali i stopów, narzędzi do obróbki ręcznej i mechanicznej, materiałów elektrotechnicznych, materiałów budowlanych, gumowych, skórzanych i szczeliwa, przyborów biurowych i t. d.

Materiały te można następnie podzielić według miejsc zużycia, obliczyć zużycie na **t** wytwarzanego materiału lub na 1 **h** wytwórczą i t. p.

Statystyka zarobkowa — nasuwa również bardzo wiele możliwości przedstawienia zarobków robotniczych i urzędniczych.

Statystykę tę można rozbudować w różnych kierunkach. Najczęściej spotyka się następujące statystyki:

a) ogólna suma zarobków i pensyj według stanowisk kosztów,
b) ilość zatrudnionych robotników i urzędników podług wydziałów,
c) przeciętny zarobek robotnika na dniówkę lub **h** w poszczególnym wydziale i według zawodu,
d) ilość zatrudnionych robotników podzielonych na mężczyzn, kobiety i młodocianych,
e) statystyka zawodów (fachowców) według poszczególnych wydziałów i według grup wynagradzania,
f) statystyka nieszczęśliwych wypadków i zachorzeń oraz stan inwalidów,

Huta żelaza Zakład:	STATYSTYKA ZAROBKÓW																	Cała huta Karta ogólna				Tabl. nr. Z/	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
	Robocizna					Dopłaty przedsiębiorstwa								Przeciętnie na przepr. dniówkę					Przeciętny zarobek łącznie z dod. dom. i na dzieci z wykorzystanym urlopem				Świadczenia socjalne w stosunku do czystej robocizny
1934	Czysta robocizna	Dodatek domowy i na dzieci	Urlop wypłacony	Węgiel deputatowy wydany w naturze i wypłacony	R a z e m	Kasa chorych	„ zapomogowa	Ubezp. inwalidzkie	Fundusz bezrobocia	Fundusz pracy	Ubezp. od wypadków	Ubezp. prac. umysł.	R a z e m	Czysta robocizna	Dod. dom. i na dzieci	Urlop wypłacony	Węgiel deputatowy wydany w naturze i wypłacony	R a z e m	na dniówkę	na głowę i miesiąc	czystej robocizny	całkow. zarobku	
	zł					zł								zł/dniówkę					zł		%		%

Rys. 6

g) ogólna suma poborów premij urzędniczych według wydziałów,
h) ogólna liczba urzędników technicznych i handlowych, zajętych w poszczególnych wydziałach,
i) stosunek procentowy ilości i zarobków urzędników do robotników,
j) wartościowe zestawienie świadczeń socjalnych przymusowych i dobrowolnych od robotników i urzędników według wydziałów,
k) statystyka urlopów taryfowych, okolicznościowych, nieobecności bez usprawiedliwienia urzędników i robotników,

Rys. Nr. 6 — podaje przykład, który można odpowiednio zastosować do przedsiębiorstwa fabrycznego.

Statystyka kosztów wspólnych — może być rozbudowana w sposób dowolny i obejmować koszty wspólne huty, zarządu głównego, oddziału zakupu i sprzedaży oraz oddziału finansowego. Wchodzą tu w grę te koszty, które zbiera się dla kilku względnie całej grupy nośników kosztów, następnie rozkłada się je przy pomocy „kluczowania" na poszczególne nośniki lub stanowiska kosztów.

Statystyka zbytu towarów może być zakładana i rozbudowywana w sposób bardzo różnorodny. W praktyce dla tego rodzaju statystyki znane są liczne możliwości i metody. Istnieje specjalna literatura, która zajmuje się tego rodzaju statystyką. Zainteresowanych odsyła się do znakomitej książki w tej dziedzinie:

Herwig — „**Industrielle und kaufmännische Statistik**" (Verlag Erbe, Stuttgart).

Issac „**Betriebswirtschaftliche Statistik**" — (Verlag Spaeth § Linde, Berlin).

Wogóle statystykę zbytu można zestawiać według pojedynczych towarów, grup towarowych, jakości towaru, pochodzenia, wagi, marki przemysłowej, okręgów zbytu, okręgów przedstawicieli handlowych, grup odbiorców i wielu innych możliwości.

Statystyka specjalna i porównawcza ma bardzo szerokie zadanie i zastosowanie, ważne dla głównego kierownictwa całego przedsiębiorstwa.

Statystyka ta ma stwarzać pomost porozumiewawczy, nietylko w obrębie jednego przedsiębiorstwa, ale ma obrazować całokształt życia gospodarczego przedsiębiorstwa tego samego rodzaju, zwłaszcza w różnych okręgach terytorialnych a nawet pomiędzy sąsiednimi państwami.

Statystyka porównawcza wymaga długiego czasu, zabiegów i wyrobionych stosunków, ażeby można zebrać liczby dla poszczególnych wyliczeń i porównawczych zestawień statystycznych od innych przedsiębiorstw krajowych lub zagranicznych. — Możliwości statystyczne tej grupy są tak różnorodne, że wymagają specjalnego omówienia, na co tutaj niema miejsca.

Do prowadzenia statystyki w większych przedsiębiorstwach przemysłowych są najczęściej utworzone **centralne biura statystyczne, wyposażone w odpowiednie maszyny sortujące, zbierające i piszące.** Naszem zdaniem, centralne biuro statystyczne powinno grupować i analizować tylko materjał dostarczony mu przez poszczególne zakłady lub huty, zwłaszcza przez biura rachunkowości fabrycznej.

Głównym źródłem, z którego otrzymuje statystyka gospodarcza materjał statystyczny, są działy rachunkowości wytwórczej, więc biuro kosztów własnych, biuro zarobkowe, księgowość magazynowa; to też w tych działach należy zgóry przystosować wszystkie podkładki i dowody księgowe w ten sposób, by z nich można było bezpośrednio czerpać i wpisywać do odpowiednich formularzy wszystkie dane, jakie potrzebujemy do wspomnianych rodzajów statystyk.

Z tego też względu każde przedsiębiorstwo winno dostosować swój system kontowy oraz podkładki księgowe, jak arkusze kosztów przerobu, obliczeń wydziałowych, obliczeń sortymentowych, obliczeń wyników, karty magazynowe i zestawienia zakupów i zużycia w sposób, aby z tych podkładek dane statystyczne można było wpisać do odpowiednich formularzy bez zmian i odrębnych przeliczań.

Ważną rolę w technice statystyki odgrywa personel biura statystycznego. Kierownik biura statystycznego powinien mieć odpowiednie wykształcenie i doświadczenie. Powinien on być zapoznany z zagadnieniami organizacji, techniki i rachunkowości. Od kierownika wymaga się pewności, niezawodności, zaufania i zdolności pobudzania do pracy innych urzędników, gdyż praca ta jest nadzwyczaj żmudna i wymaga zamiłowania.

W ogóle odróżniamy trojakiego rodzaju metody opracowań statystycznych:

1) **tablice statystyczne,**
2) **wykresy,**
3) **obrazy w płaszczyźnie i w przestrzeni.**

Najbardziej rozpowszechnioną metodą wyrażenia opracowań statystycznych są tablice czyli zestawienia, zebrane w odpowiednie tabele, formatu normalnego A 5 względnie A 4. Nagłówek tabeli zawiera treść przedmiotu, boczne zaś kolumny miesiące lub działy pracy względnie inne określenia, do jakich statystyka ma służyć.

Statystyka posługuje się różnego rodzaju wykresami i sposobami obrazowania przedmiotu statystycznego zapomocą różnych linji, figur, wyobrażających w sposób plastyczny pewne sprawy statystyczne.

Samej technice statystycznej i środkom, wyrażającym sposób wykonywania, treść zestawień statystycznych, należy poświęcić osobne studjum.

WNIOSKI:

1) **Należy dążyć do ujednostajnienia schematów statystyki gospodarczej przez uzgodnienie i opracowanie odpowiednich tabel rodzajowych dla każdej grupy i podgrupy statystyki.**
2) **Należy opracować metody statystyczne dla każdego zakładu hutniczego lub wydziału wytwórczego.**
3) **Należy ujednostajnić technikę znakowania wykreślnego i ułożyć jednolite skróty do symbolicznego oznaczenia przedmiotów i czynności technicznych.**

Katowice **Jakób Setkowicz**

OSZACOWANIE UDZIAŁU W SPÓŁCE Z O. O.

Przy sprzedaży udziału z wolnej ręki niema szczególnych komplikacji. Buchalterję nie obchodzi suma, jaką nabywca płaci sprzedawcy za udział. Buchalter otrzymuje akt notarjalny kupna-sprzedaży udziału i na podstawie tego aktu dokonywa zapisu jedynie na r-ku Kapitału, np.

R-k Kapitału

B. 10 udziałów sprzed. C. 5.000	A. 20 udziałów		10.000
	B. 20	„	10.000
	C. 10	„ nab. od B.	5.000

Bez względu na to jaką sumę C. zapłacił B· za nabyte udziały, akt notarjalny wymieni zazwyczaj tylko sumę nominalną. Sumę otrzymaną za swe udziały B. zatrzymuje sobie, gdyby zaś wpłacił do kasy spółki, wpłata będzie zapisana na jego dobro, jak na rachunek zwykłego wierzyciela.

W praktyce, przy sprzedaży udziału z wolnej ręki, wartość udziału mierzona jest nietyle zyskiem bilansowym, ile renomą firmy, osobistemi przymiotami udziałowców, do grona których nowonabywca zamierza wejść, no i obrotami na r-ku sprzedaży wzgl. produkcji.

Wartość udziału wyprowadzona buchalteryjnie będzie zawsze wartością raczej teoretyczną i dlatego do ceny nominalnej udziału dolicza się zwykle wartość idealną firmy. Różne są metody obliczania wartości idealnej firmy. Jedną z nich podaje, za innymi autorami, prof. Skalski w dziele „Zasady Inwentaryzowania i Bilansowania". Metoda polega na tem, że za podstawę do obliczenia wartości idealnej bierze się przeciętny zysk roczny z 6 lat (ostatnich?) Inny sposób obliczenia wartości idealnej podał niżej podpisany (za The Journ. of Acc) w Buchalterze Polskim Nr 10/11 z 1934 r.

Ciekawie wypada porównanie już tych dwuch metod ze sobą. Dla porównania weźmiemy jakikolwiek bilans na d. 31.12.36 np.:

Kasa	10.000	Wierzyciele	10.000
Maszyny	30.000	Kapitał	80.000
Towary	35.000		
Dłużnicy	15.000		
	90.000		90.000

Firma wykazała za ostatnie 6 lat następujące zyski bilansowe:

1931	13.500	
1932	12.500	
1933	8.000	
1934	13.000	
1935	9.000	
1936	10.000	Ogółem 66.000

Czyli przeciętny zysk roczny z ostatnich 6 lat wynosił 11.000, a z 4 lat 10.000. Wartość idealna firmy wyniesie:

Wzór 1. (prof. Skalski)

majątek firmy	80.000
przeciętny zysk roczny 11.000 przy 10% oprocentowaniu kapitału przedstawia wartość dochodową	110.000
razem	190.000
połowa tej sumy mianowicie stanowi wartość gospodarczą a po odliczeniu	95.000
majątku	80 000
otrzymamy wartość firmową	15.000

t. zn., że przy kapitale dzielonym na 100 udziałów wartość 1 udziału wyniesie 950 (80.000 + 15.000 : 100).

Wzór 2. (amerykański)

Według tego wzoru do ustalenia wartości idealnej nie są brane pod uwagę składniki majątkowe, wzgl. kapitał, a tylko sam zysk, w danym wypadku 10 000 × 2 — 20.000

(40.000 za 4 ostatnie lata podzielone przez 4 pomnożone przez 2).

Przy pow. układzie sum bilansowych rozbieżność nie wydaje się rażąca, ale przy innym stosunku zysku do majątku (kapitału) metoda w/g wzoru 1 prowadzi do wielkich wahań, których niema przy wzorze 2. i tak:

a) majątek	80.000
przeciętny zysk roczny 8.000 przy oprocentowaniu 10% kapitału przedstawia wartość dochodową	80.000
razem	160.000
suma ta podzielona przez 2 da wartość gospodarczą	80.000
po odliczeniu majątku	80.000
wartość firmowa =	0
b) majątek	80.000
przeciętny zysk roczny 4.000 więc wartość dochodowa	40.000
razem	120.000
dzieląc tę sumę przez 2 otrzymujemy wartość gospodarczą	60.000
a ponieważ majątek wynosi	80.000
otrzymujemy w rezultacie pomniejszenie majątku (kapitału) o	20.000
choć nie było strat, tylko zyski.	
c) majątek	40.000
przeciętny zysk roczny 8.000 więc wartość dochodowa	80.000
razem	120.000
suma podzielona przez 2 daje wartość gospodarczą	60.000
a ponieważ majątek wynosi	40.000
otrzymujemy wartość firmową	20.000

Jak widzimy, rachuba wg tej metody zawodzi, bo firma może dawać zyski i nie przedstawiać wartości idealnej, jeżeli zysk za 10 lat będzie równy sumie kapitału lub mniejszy. Bardziej racjonalną wydaje się metoda wg wzoru 2, jako opierająca obliczenie wartości idealnej wyłącznie na zyskach. Wszakże w praktyce i ta metoda może nie mieć decydującego głosu. Bo każda kalkulacja, choć oparta na obliczeniach realnych, może zawieźć przy zetknięciu się z grymasami rynku.

Tyle co do sprzedaży udziału z wolnej ręki. Inaczej się rzecz ma, gdy zachodzi przymusowa sprze-

daż udziału np. przez nałożenie aresztu na udział dłużnika. Komornik zwraca się wtedy do biegłego buchaltera o oszacowanie udziału. Ażeby wypełnić swoje zadanie, biegłemu potrzebne są księgi buchalteryjne spółki. Obojętne jest czy księgi prowadzone są prawidłowo i rzetelnie, czy nie. Jeżeli nie daje się wyprowadzić ścisłej wartości udziału, wyprowadza się wartość minimalną, aby tylko komornik miał sumę wywoławczą. Np. przy kapitale spółki 10.000 zł. podzielonym na 20 udziałów i przy stracie bilansowej 9.900 zł., pozostaje jeszcze kapitału 100 zł., a więc można zacząć licytację od 5 zł. za udział. Oczywiście, jeżeli strata przekracza kapitał, wartość udziału spada wtedy niżej zera i licytacja odbyć się nie może, choćby było wiadome, że straty ma tylko spółka — nie spólnicy...

Jeżeli przedsiębiorstwo spółki oddane jest w dzierżawę, miarodajną dla oszacowania udziału będzie suma, jaką dzierżawca zobowiązał się płacić spółce miesięcznie, czy rocznie, mniej koszty spółki — o ile są właściwe i dotyczą okresu, który bierzemy za podstawę do naszego obliczenia.

A. Tyszkiewicz

W SPRAWIE ROZPORZĄDZEŃ O ZASADACH SPORZĄDZANIA BILANSÓW, ZAMKNIĘĆ RACHUNKOWYCH I SPRAWOZDAŃ OSÓB PRAWNYCH

W art. pod tyt. „Problemat normalizacji bilansów osób prawnych” (Buch. Polski Nr. 12 z 1936 r.) w związku z rozporządzeniami o zasadach sporz. bilansowych zamknięć rachunkowych i sprawozdań (Dz. U. R. P. Nr. 84 z 1933 r. i Nr. 37 z 1934 r.) kol. Kulesza zauważa, że poza postanowieniami, wynikającymi z ducha samej ustawy, znajdujemy przepisy, które w zdumienie wprowadziły wszystkich kolegów. „Bowiem — jak twierdzi k. Kulesza — § 2 mówi wyraźnie: zamknięcie rachunkowe powinno być sporządzone tak jasno i przejrzyście, aby poszczególne pozycje należycie przedstawiały stan majątkowy i wyniki działalności przedsiębiorstwa”. „Temu postanowieniu — jak znów stwierdza k. Kulesza — przeczy § 3, który nakazuje umieszczać w rachunku strat i zysków na stronie strat w oddzielnych pozycjach koszty administracji ogólnej, koszty fabrykacji, sprzedaży, kredytów, podatki państwowe i t. p.”

Zarzut poważny, tym bardziej, że k. Kulesza nie suponuje, jeno twierdzi w imieniu wszystkich kolegów, że jest tak — jak pisze, a nie inaczej. Wobec tego, wypada mi zająć stanowisko i wyłożyć swój punkt widzenia, który jest biegunowo przeciwny.

Przedewszystkiem omówię te sprzeczności, które — zdaniem moim — zdołałem wykryć w omawianych rozporządzeniach. Rozporządzenie Prezydenta będę nazywał ustawą, a rozporządzenie wykonawcze — rozporządzeniem.

Sprzeczność polega na tym, że w ustawie pojęcie „zamknięcie rachunkowe” sprowadza się do r/ku strat i zysków, zaś według rozporządzenia to „zamknięcie rachunkowe” obejmuje bilans majątkowy i bilans wyników (r/k strat i zysków). O ile § 2-gi rozporządzenia opiewa, że „zamknięcie rachunkowe powinno być sporządzone tak... aby... przedstawiało **stan majątkowy** i **wyniki działalności** przedsiębiorstwa”, to, ponieważ stan majątkowy znajduje odzwierciadlenie w bilansie majątkowym, więc to zamknięcie rachunkowe nie można tu zwężać wyłącznie do pojęcia r/ku strat i zysków, który obrazuje wyniki działalności przedsiębiorstwa.

Jeżeli konstrukcja logiczna powyższego rozumowania jest prawidłowa, to należy wnioskować, że ten § 2-gi rozporządzenia jest przepisem o charakterze ogólnym w odniesieniu do „zamknięcia rachunkowego”, gdy §§-y 3 i 4 są szczegółowszymi rozwinięciami tego przepisu ogólnego. Bowiem § 3 omawia te wszystkie szczegóły, które należy uwidaczniać w r/ku strat i zysków, a § 4 i następne mówią z kolei o tych szczegółach, które powinien obejmować bilans majątkowy, względnie o tych, które należy uwidocznić poza bilansem. Gdyby w § 2 rozporządzenia treść pojęciową „zamknięcie rachunkowe” nie identyfikowano z pojęciem bilansu majątkowego i wyników (r/k strat i zysków), to, biorąc rzecz logicznie, a więc uwzględniając treść tego przepisu, ten § 2 powinien się zaczynać od słów: Bilans i Zamknięcie rachunkowe powinny być i t. d., co odpowiadałoby art. 2 p. 1 ustawy.

Inna jeszcze sprzeczność polegałaby na tym, że, o ile § 2 rozporządzenia przyjmiemy w znaczeniu rozszerzającym, które wyżej wyłuszczyłem, to znów sam tytuł tego rozporządzenia stałby w sprzeczności ze znaczeniem pojęciowym omawianego § 2-go. W tytule bowiem bilans i zamknięcie rachunkowe, to dwa terminy o różnej treści znaczeniowej. **Z czego wykoncypowano, że termin „zamknięcie rachunkowe” ma oznaczać tylko r/k strat i zysków, trudno doprawdy odgadnąć?**

Z powyżej przytoczonych powodów nie znajduję więc tej sprzeczności, o której wspomniał kol. Kulesza. Cała rzecz w tym, że u nas, a i zapewne gdzie indziej, pisze się ustawy w sposób tak zawiły, niejasny i trudny do zrozumienia, że potrzebny jest olbrzymi wysiłek dużej załogi ludzi na to tylko, by wyjaśniano i rozwikłano to, co poprzednio przez innych zostało zaciemnione i zawikłane. Są więc specjaliści od stawiania „na nogi” tego, co poprzednio postawiono „na głowie”, w najlepszej zapewne wierze, że to się jakoś utrzyma.

Słowem, co krok nieomal spotykamy się z tego rodzaju specyficznym „rozumowaniem prawniczym”, które jest dalekie od rozumowania poprawnego z punktu widzenia logiki. „Skutki tego są takie — jak pisze p. J. Ordyniec, (Gaz. Polska 19/III 1937) — że bardzo często człowiek rozumujący logicznie, wogóle nie może porozumieć się z prawnikiem. Prof. Maliniak, omawiając w referacie na III Zjeździe Prawników w Katowicach kwestię „ucieczki

od prawników", przytacza oświadczenie jednego z przedstawicieli ważnego resortu administracji państwowej, złożone na konferencji w sprawie reformy nauczania prawa: U nas 90% personelu, to nie prawnicy, gdyż jeżeli prawnik zaczyna mi tłumaczyć nawet najprostszą rzecz, to przestaję ją rozumieć".

Przechodzę do właściwego tematu. Kol. Kulesza twierdzi, że „to, co w myśl samej ustawy należało wykazać w sprawozdaniu rocznym, tu (to zn. w/g § 3 rozporz.) zapisano na straty". Powyższe twierdzenie — moim zdaniem — nie jest ścisłe z następujących powodów. Tak, istotnie w/g art. 2 p. 3 ustawy wyraźnie nakazano wykazać w sprawozdaniach rocznych koszty adm., fabrykacji, finansowe i t. d., ale z drugiej strony nie zakazano wymienionych pozycyj umieszczać i w r/ku strat i zysków. Sz. kolega nie zwrócił bowiem uwagi na p. 1 tegoż art. 2, w którym powiedziano, że w bilansach, zamknięciach rachunkowych oraz sprawozdaniach rocznych należy uwidocznić wszystkie dane, które niezbędne są do dokładnego przedstawiania i t. d. Ustawodawca nakazał uwidaczniać pewne dane w pewnych zestawieniach, nie ma więc powodu do zdumienia, tylko dla tego, że jedni lub drudzy pragnęli by widzieć te dane nie w tych, a w innych zestawieniach.

Szan. Kol. stwierdza również, że postanowienie, o którym mowa „przekreśla całą dotychczasową teorię buchalterii, cały dorobek w tej dziedzinie, a ponadto r/k strat i zysków sporządzony w/g postanowień rozporządzenia będzie nie jasny i nie przejrzysty, lecz zagmatwanym zestawieniem zarówno składników majątkowych, różnych kosztów oraz ich wyników".

Mnie się jednak wydaje, że jest wprost przeciwnie i postanowienie, o którym mowa, respektuje teorię buchalterii, lecz przekreśla dotychczasowy „dorobek" w zakresie praktyki, która nie zawsze respektowała teorię. Weźmy przykład z praktyki. Oto opublikowany r/k strat i zysków firmy Lignoza S. A. w Katowicach za rok 1932 (Ocena działalności przedsiębiorstw na podst. zamkn. rachunkowych, str. 89. W. Skalski).

Odpisy zł. 1.418.764.91 Dochód brutto zł. 1.671.967.54
Zysk zł. 253.202.63

Nie prawdaż jakie to „jasne i przejrzyste!"

A sięgnijmy do teorji, którą rzekomo postanowienie prawne przekreśla. (Polskie Bilansoznawstwo, str. 81. Prof. Dr. T. Seifert).

„Ogólny wzór r/ku strat i zysków przedsięb. przemysłowego.

1. Koszty produkcji:
   a) koszty surowców i mater.,
   b) płace robotników,
   c) koszty opału, oświetlenia prądu elektrycznego.

2. Koszty administracji:
   1) personalne,
   2) rzeczowe:
      a) koszty biurowe,
      b) ubezpieczenia,
      c) opłaty państwowe,
      d) różne: najem, porto, odsetki.

3. Koszty sprzedaży:
   a) rabaty,
   b) prowiz. agent., komisantów,
   c) reklama,
   d) dowóz do kolei i t. p.

4. Odpisy:
   a) od nieruchomości,
   b) od ruchomości.

5. Różne:
   a) z udział. w przeds.
   b) z odpisów na dłużnikach,
   c) różnice kursowe.

6. Czysty zysk:
   a) z roku ubiegłego,
   b) z roku bieżącego.

1. Zyski ze sprzed. wyrob.:
   a) głównych,
   b) ubocznych.

2. Inne zyski:
   a), b), c) i t. d.

A to „nie jest i nie przejrzyste, zagmatwane" zestawienie. Ale to jest właśnie teoria i tego dorobku, wbrew twierdzeniom Szan. Kol., postanowienie prawne nie przekreśla, lecz przeciwnie, czerpie zeń materjał do prac ustawodawczych, co oczywiście nie stoi w sprzeczności z tym, że w jednym i tym samym zakresie faktów, czy zjawisk może być kilka różnych teorii, opartych na różnych hipotezach. Tu już jesteśmy nie tyle zdumieni, ile mocno zażenowani wnioskami Sz. Kolegi. Gdyż to, co miało być rzekomo przekreślone — zostaje się, to zaś, co Sz. Kol. pragnął by utrzymać, zostało właśnie przekreślone z mocy prawa.

Aby jednostronne — zdaniem Sz. Kol. — ujęcie przez rozporządzenie r/ku strat i zysków wypełnić należytą treścią, Kol. Kulesza proponuje rozdzielenie tego rachunku — w zastosowaniu do przedsiębiorstw przemysłowych — na dwie składowe części:

1. na r/k produkcji, czy fabrykacji, oraz
2. na r/k strat i zysków.

Takie znormalizowanie przez ustawodawcę r/ku strat i zysków zadowoliłoby Sz. Kolegę, gdyż, jak stwierdza, normalizacja powinna być przeprowadzona pod kątem jasności, łatwej orjentacji i logiki.

Rozpatrzmy więc powyższe ujęcie z punktu widzenia owej jasności, łatwej orjentacji i logiki. Część składowa jest częścią jakiejś określonej całości, w której ta część składowa mieści się, czy znajduje swój wyraz. Gdy więc Sz. Kol. jest zwolennikiem rozbicia tej określonej całości, którą stanowi w danym wypadku r/k strat i zysków na dwie składowe części, to jedną składową częścią r/ku strat i zysków byłby r/k produkcji, a drugą składową częścią tegoż r/ku strat i zysków byłby... r/k strat i zysków. Tu mamy tego rodzaju „ujęcie", gdzie całość również jest częścią, a część także całością. Uważam, że wprowadzanie metafizyki do nauki buchalterii jest zbędne, bo nie będzie to ani jasne, ani logiczne, lecz przeciwnie utrudni orjentację. Gdy ktoś będzie mi klarował o takim r/ku strat i zysków, to słuchając go, trudno będzie dociec, czy ma na myśli całość, czy część tego r/ku. Zarzuca również Sz. Kol., że w/g rozporządzenia „r/k produkcji spisano na straty", a przecież i w projekcie powyżej podanym ten r/k produkcji figuruje na r/ku strat i zysków. Przypomina mi to zabawę wypędzania djabła przez belzebuba.

Dodaję, że jeżeli by na r/ku strat i zysków miały figurować tylko straty w ścisłem słowa tego znaczeniu, by je „nie trudno było wyłuskać", to sche-

mat proponowanego r/ku strat i zysków należałoby może rozszerzyć przez włączenie trzeciej „składowej części", mianowicie r/ku sprzedaży. Bowiem r/k produkcji prowadzony metodą kalkulacyjną nie obejmuje kosztów sprzedaży, a ponieważ na debecie r/ku strat i zysków (tej właśnie składowej części r/ku strat i zysków) mają figurować tylko straty, nie moglibyśmy uwidocznić tych właśnie kosztów sprzedaży.

Profesor J. Aseńko (Analiza bilansów i nauka o nich, str. 26) zauważa, że r/k strat i zysków bardzo często dzieli się na kilka części składowych, stwierdzając, że części tych zazwyczaj bywa nie więcej niż cztery. Każda z tych części ma niejednokrotnie oddzielne konto, często jednak prowadzone są na jednym koncie odpowiednio podzielonym. Dodaje przy tem, że „nie stanowi to różnicy zasadniczej i trudno byłoby znaleźć argumenty, stwierdzające, że jedna forma jest bezsprzecznie lepsza od drugiej".

Taką koncepcję podziału r/ku strat i zysków na dwie części znajdujemy w artykule p. Antoniego Górskiego (Bilans przedsiębiorstwa przemysłowego. II Poradnik Księgowego, str. 117), gdzie autor wypowiada się w następujący sposób: r/k strat i zysków powinien składać się z 2 części: 1) z r/ku produkcji (fabrykacji), 2) z ogólnych wyników dochodów i wydatków.

Oto wzór tego r/ku:

R-K STRAT I ZYSKÓW

za czas.......................... ....

I. Produkcja (Fabrykacja)

1. Pozostałość półwyrobów (z pocz. okresu gospod.)	1. Koszt własny wyrobów (sprzedanych i na skład)
2. Koszty produkcji (materiały, robocizna i inne koszty fabrycz.)	2. Pozostałość półwyrobów (z końcem okresu gospodar.)

II Wyniki ogólne

Straty (Koszty)	Zyski
1. Koszty ogólne administr.	1. Dochód brutto na sprzedanych wyrobach (suma faktur mniej koszt własny sprzed. wyrobów)
2. Koszty sprzedaży	
3. Podatki państw. i komun.	
4. Procenty	2. Procenty
5. Różnice kursowe (na wal. obc.)	3. Różnice kursowe (na wal. obc.)
6. Straty na papierach procent.	4. Zysk na papierach proc.
7. Straty na udział. w in. przeds.	5. Zyski z udziałów w innych przeds.
8. Straty na dłużnikach	6. Odzyskane należności dawniej odpisane
9. Amortyzacja	7. Inne zyski
10) Inne straty	8. Strata (za okr. gospod)
11. Zysk (za okres gosp.)	

Jak widać z powyższego wzoru, w drugiej jego części zatytułowanej „Wyniki ogólne", na stronie obciążeń widnieje podtytuł „Straty" i wzięte w nawias „Koszty. Rozumiem przez to, że w pojęciu bilansowym autor utożsamia straty z kosztami. Jednak pomimo podziału r/ku strat i zysków na 2 części t. j. na produkcję i wyniki, w tej drugiej jego części na stronie obciążeń mamy nie tylko straty, ale i koszty, widocznie w myśl założeń, że straty to koszty.

Prof. A. Bieniek omawiając wspomniane rozporządzenie o sporządzeniu bilansów (Czas. Księg. w Polsce r. 1934 str. 267) zauważa: „Otóż rozporządzenie nakazuje wykazywać na stronie strat między innymi i koszty amortyzacyjne. Takie postawienie sprawy wymaga naprawdę kilku słów omówienia". Wymieniony autor stoi na stanowisku, iż odpisy na zużycie obiektów fabrycznych należą do grupy kosztów fabrycznych, a więc w żaden sposób nie mogą być zapisywane jako strata, a tylko odpisy na zużycie obiektów administracji ogólnej stanowią stratę. Tu więc mamy dość oryginalne odróżnienie kosztu od straty. Dlaczego jednak odpisy na zużycie obiektów fabrycznych „w żaden sposób" nie mogą być zapisywane na r/ku strat łącznie z odpisami na zużycie obiektów administracji, jeżeli prof. Lulek stoi na stanowisku, że odpisy na zużycie nie są kosztem ściśle związanym z produkcją i koszt ten umieszcza w podanym przez siebie schemacie na r/ku strat i zysków? (Metod. Podr. Księg. Kup. cz. II str. 415).

Nie jest więc wadą rozporządzenia, z czego by należało czynić zarzut, że stanowisko, którego nie podziela p. X czy Y, nie zostało uwzględnione w omawianym rozporządzeniu, lecz uwzględniono punkt widzenia reprezentowany przez teoretyków o odmiennym zapatrywaniu. Zaś problemów, które z natury rzeczy należą do zadań nauki, nie należy przerzucać na barki ustawodawcy.

A dalej. Prof. Bieniek twierdzi, że „za stratę w pojęciu bilansowym uważa się wydatki poniesione na administrację przedsiębiorstwa". Te wydatki mają, rzecz oczywista, charakter kosztów związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa, jeżeli więc te wydatki zakwalifikujemy jako koszty, to nie mogą one być jednocześnie stratą. Koszty te jednak w/g prof. Bieńka zapisuje się na r/ku strat. Zdaniem zaś Kol. Kuleszy wydatki na administrację są kosztami i jako takie nie mogą znów być umieszczane na r/ku strat i zysków, gdyż na nim mogą figurować tylko straty. Jakże więc postanowienia zawarte w rozporządzeniu — przy tak rozmaitych poglądach i „gustach"— mogły zadowolić wszystkich razem i każdego z osobna?

Moim skromnym zdaniem w całej dyskusji na tle wspomnianego rozporządzenia tkwi pewne nieporozumienie. Niektórzy koledzy ujmują to rozporządzenie w dość specyficzny sposób, twierdzą bowiem, że stwarza ono nadzwyczaj trudne warunki do racjonalnego prowadzenia rachunkowości, a ponadto zmusza rzekomo do wyłączenia rachunkowości kalkulacyjnej kosztów własnych z rachunkowości ogólnej.

Według mego rozumowania omawiane rozporządzenie wcale nie zmienia dotychczasowych metod technicznego ujmowania faktów gospodarczych na kontach. Nie nakazuje ono rejestrować na koncie strat i zysków, ani kosztów wytwarzania, ani innych kosztów, o ile te, czy inne koszty są rejestrowane na takich lub innych r/kach zgodnie z nauką buchalterii. Słowem, rozporządzenie nie przekreśla ani teorii buchalterii, jak się tego dopatrują jedni, ani nie zmienia praktyki księgowania na rachunkach, jak się wydaje innym. Rozporządzenie nie wkracza w powyżej wspomiane dziedziny.

Chodzi więc o sprawę zgoła innej natury. Idzie o sporządzanie, o przygotowanie zamknięcia rachunkowego t. j. bilansu majątkowego i bilansu

wyników w/g zasad wyszczególnionych w rozporządzeniu, na podstawie posiadanego materjału już zarejestrowanego na kontach, bez względu na to, jak ten materjał cyfrowy rozgrupowano, rozczłonkowano, poklasyfikowano na kontach aparatury buchalteryjnej danego przedsiebiorstwa. Chodzi więc o ujednostajnienie, znormalizowanie bilansów majątkowego i wyników — ogłaszanych, przedstawianych władzom, słowem o taką ich treść, jaka ustawowo powinna być uzewnętrzniona. Rozporządzenie zakazuje podawać do publicznej wiadomości r/k strat i zysków z taką np. treścią, jak to mówiłem wyżej, podając dla przykładu firmę Lignoza, natomiast nie zakazuje, by r/k strat i zysków nie mógł zawierać takiej treści w ksiegach przedsiębiorstwa. Na tym właśnie polega głębszy sens rozporządzenia, nad którym autorzy przechodzą do porządku dziennego, dopatrując się natomiast w postanowieniach rozporządzenia tego, czego, tam nie ma.

Natomiast terminologja, którą posługuje się ustawa i rozporządzenie, wymaga pewnej korektury. Trudno bowiem zgodzić się na taki stan rzeczy, by pewne wyrażenia, określenia naukowe stanowiły coś w rodzaju baloników gumowych, których powłoki rozszerzają się lub kurcza w zależności od tego, kto w nie dmucha. Według prof. T. Seiferta, (Polskie Bilansoznawstwo, str. 5) „Zamknięcie rachunkowe" składa się z r/ku strat i zysków i r/ku bilansu. Prof. W. Skalski przez „Zamknięcie rachunkowe" rozumie także bilans i r/k strat i zysków. (Ocena Dział. Przeds. na podstawie zamknięć r/kowych str. 2. str 88). W/g omawianej ustawy zamkniecie rachunkowe, jak to wyżej wskazałem, sprowadza się do pojęcia r/ku strat i zysków. w tytule rozporzadzenia to samo, ale już § 2-gi tego rozporządzenia, jak należy sądzić z jego treści, rozszerza pojęcie zamkniecia rachunkowego na bilans i r/k strat i zysków. Powstaje w ten sposób sytuacja, wprowadzajaca zamęt terminologiczny.

Prof. W. Skalski (Zasady Inwentaryzowania i Bilansowania Wyd. II str. 21, 22), omawiając zagadnienia bilansu, tak powiada: „Postulat jasności i przejrzystości polega na tym, aby **bilans** (podkreślenie moje) mógł służyć za podstawę do oceny położenia majątkowego przedsiębiorstwa; dlatego to § 2 rozp. z 20 kwietnia 1934 postanawia:" i tu jest przytoczona trześć §-u 2-go. Otóż gdyby pojęcie zamknięcia r/kowego w tym §-ie 2-im ograniczało się do znaczenia r/ku strat i zysków, to powołanie się prof. w związku z **bilansem** na ten § trafiało by w miejsce, z którego przeciwnik mógł by mu zarzucić nielogiczność. Strzał taki jednak był by chybiony, bowiem konstrukcja rozumowa §-u 2-go jest oddana w takim ujęciu, z którego wypływa rozszerzające pojęcie zamknięcia rachunkowego, obejmującego zarówno bilans, jak r/k strat i zysków.

To też, moim zdaniem, należało by wprowadzić następujące zmiany:

1. W tytułach ustawy i rozporządzenia wyrazy „o zasadach sporządzania bilansów, zamknięć rachunkowych i sprawozdań", zastąpić wyrazami: „o zasadach sporządzania zamknięć rachunkowych i sprawozdań".
2. W art. 1 p. 1 wyrazy „powinny sporządzać bilanse, zamknięcia rachunkowe (rachunek strat i zysków) oraz sprawozdania roczne", zastąpić wyrazami: powinny sporządzać zamknięcia rachunkowe (bilans i r/k strat i zysków) oraz sprawozdania roczne".
3. W art. 2 p. 1 wyrazy: „W bilansach, zamknięciach rachunkowych oraz sprawozdaniach", zastąpić wyrazami: „W zamknięciach rachunkowych oraz sprawozdaniach rocznych".
4. W art. 3 wyrazy: „o sposobie sporządzania bilansów, zamknięć rachunkowych i sprawozdań", zastąpić wyrazami: „o sposobie sporządzania zamknięć rachunkowych i sprawozdań".
5. W art. 6 p. 1, ustęp: „Przepisy rozporządzenia niniejszego stosują się do bilansów, zamykanych po dniu 31 grudnia 1933 r. oraz do sporządzanych po tym terminie zamknięć rachunkowych i sprawozdań. „zmienić na": „Przepisy rozporządzenia niniejszego stosują sie do zamknięć rachunkowych sporządzanych po dniu 31 grudnia 1933 r."
6. W art. 6 p. 2, wyrazy: „dotyczącym zasad sporządzania bilansów, zamknięć rachunkowych i sprawozdań", zastąpić wyrazami: „dotyczącym zasad sporządzania zamknięć rachunkowych i sprawozdań".
7. W rozporządzeniu wykonawcz. powołującym się na rozp. Prez. R. wyrazy „o zasadach sporządzania bilansów, zamknięć rachunkowych i sprawozdań", zastąpić wyrazami: „o zasadach sporządzania zamknięć rachunkowych i sprawozdań".
8. § 6 we wzorze bilansu, wyrazy: „inwentarz zakładowy i biurowy: "zastąpić wyrazem: „inwentarz".

Pilica **Henryk Sadowski**

ULGI AMORTYZACYJNO-PODATKOWE

Przytaczamy niżej okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 10 kwietnia 1937 roku (M. D. V. 20350/2/37) o stosowaniu przepisów art. 6 ust. 2 ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. Nr. 2 z 1936 r. poz. 6) i § 14 p. 6 rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr. 40 poz. 301), **w sprawie jednorazowego odpisania wartości przedmiotów, których zwykły okres zużycia nie przekracza lat pięciu.**

W związku z przepisami art. 6 ust. 2 ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. Nr. 2 z 1936 r., poz. 6) i § 14 rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 40 z 1936 r., poz. 301), zezwalającymi na jednorazowe odpisanie wartości przedmiotów, których okres zużycia nie przekracza lat pięciu, **Ministerstwo Skarbu podaje poniższy wykaz przedmiotów, które w myśl powołanych przepisów mogą**

być przez płatników prowadzących prawidłowe księgi jednorazowo spisane na straty w tym roku operacyjnym, w którym zostały nabyte. Ponieważ jednak z natury rzeczy wykaz ten nie może obejmować wszystkich przedmiotów, wchodzących pod tym względem w rachubę, przeto **Ministerstwo Skarbu poleca nie kwestjonować jednorazowego odpisania wartości przedmiotów nie objętych niniejszym wykazem, o ile całkowita wartość przedmiotu nie przewyższa kwoty 200 złotych.**

W razie wątpliwości co do okresu używalności przedmiotów, nie wymienionych w tym wykazie względnie, jeżeli całkowita wartość tego rodzaju przedmiotu przekracza 200 złotych, **należy zasięgać opinji biegłych.**

Celem przeprowadzenia kontroli przedmiotów spisanych od razu na straty, winny władze wymiarowe w wezwaniach sporządzanych w trybie art. 83 ordynacji podatkowej (Dz. U. R. P. Nr. 14 z 1936 r., poz. 134) według wzoru druku przewidzianego w § 242 instrukcji podatkowej, **żądać od płatników, korzystających z ulg z art. 6 ust. 2 powołanej ustawy specyfikacji przedmiotów, spisanych jednorazowo w danym roku operacyjnym na straty.**

Specyfikacja ta powinna zawierać nazwę przedmiotu oraz jego wartość i rachunek wynikowy, przez który wartość przedmiotu została odpisana na straty.

Zarządzenia zawarte w niniejszym okólniku mają moc obowiązującą od roku podatkowego 1938 włącznie.

Wykaz przedmiotów, których okres zużycia nie przekracza pięciu lat.

A. Maszyny i Aparaty.

1. Agitatory kwasowe dla rafinerii olejów i tłuszczów,
2. Akumulatory elektryczne wszelkie,
3. Aparaty i przyrządy przenośne do cięcia i spawania metali gazami przemysłowymi,
4. Aparaty i maszyny elektryczne jako to: prostowniki, przetworniki, oporniki, rozruszniki i wyłączniki wszelkiego rodzaju, pracujące w kopalniach pod ziemią,
5. Aparaty do natryskowego malowania i pokrywania metalami,
6. Aparaty do zamykania skrzyń,
7. „ elektryczne:
   bezpieczniki paskowe i korkowe, wraz z gniazdami,
   sworzniami i kapami,
   bezpieczniki rurowe wysokiego napięcia,
   gniazda wtykowe,
   odłączniki wysokiego napięcia,
   przełączniki w trójkąt gniazda,
   przełączniki zmiany kierunku obrotów,
   przełączniki i wyłączniki do aparatów pomiarowych,
   skrzynki automatyczne suche i olejowe,
   „ przyłączowe zwykłe,
   „ „ z bezpiecznikami,
   wyłączniki i przełączniki drążkowe zwykłe, z kapami do zmontowania z tyłu tablic,
   wyłączniki olejowe wysokiego napięcia,
   wyłączniki słupowe,
8. Aparaty do projekcji filmów (nieme) z przynależnymi częściami i instalacją,
9. „ do projekcji filmów (dźwiękowe) z przynależnymi częściami i instalacją,
10. „ do nagrywania dźwięków na taśmie filmowej z przynależnymi częściami i instalacją (stałe),
11. „ do nagrywania dźwięków na taśmie filmowej z przynależnymi częściami i instalacją (ruchome),
12. „ do nagrywania dźwięku podkładanego (dubbing),
13. „ do zdjęć filmowych na taśmie (statywowe) z przynależnymi częściami,
14. „ do zdjęć filmowych na taśmie (sprężynowe, ręczne) z przynależnymi częściami,
15. „ redukcyjne do redukcji filmów szerokości 35 mm na szerokość taśmy 16 mm z przynależnymi częściami i instalacją,
16. „ fotograficzne z przynależnymi częściami,
17. „ do wytwarzania siarczanu miedzi,
18. „ do wytwarzania materjałów wybuchowych inicjujących, jak piorunian rtęci, azotek ołowiu, acetylenek miedzi i t. p.,
19. „ do wytwarzania żywic sztucznych,
20. „ do wytwarzania nitrogliceryny, tetrylu i t. p.
21. „ zawierające części szklane w przemyśle chemicznym,
22. „ porcelanowe, kamionkowe i emaljowane (kotły, wyparniki i t. p.) w przemyśle chemicznym i farbiarskim,
23. „ do fabrykacji chlorku potasu, jak rynny, ślimaki,
24. „ do koncentracji roztworu kwasu siarkowego,
25. „ do odwadniania soli glauberskiej i otrzymania siarczanu sodu.
26. „ do mycia koksu,
27. „ farbiarskie we włókiennictwie,
28. „ gazowe do prasowania we włókiennictwie,
29. „ miernicze do kotłów i pras,
30. „ do wyświetlania beczek w browarnictwie,
31. Betoniarki,
32. Bębny i kalibry sortownicze,
33. Bębny w przemyśle garbarskim,
34. Bębny rozdzielcze z napędem pasowym do kamieni,
35. Chłodnice dla kwasów i gazów żrących żeliwne, ołowiane, kamionkowe,
36. Deflegmatory w rafinerjach olejów i tłuszczów,
37. Desintegratory,
38. Desintegratory do mycia gazów na mokro w gazowniach,
39. Dźwigi budowlane i montażowe (przenośne lub przewoźne),
40. Elektrofiltry Cotrela w hutnictwie cynku,
41. Elektroobrabiarki ręczne jako to: elektrowiertarki. elektroszlifierki, elektropiły, elektromłotki i t. d. do węgla, drzewa, metali i t. p.,

42. Filtry wszelkie (ssące, azbestowe, do kurzu i t. d.),
43. Folusze we włókiennictwie,
44. Froterki elektryczne,
45. Grzejniki elektryczne i piecyki przenośne,
46. Kadzie z rurami i mieszadłami mechanicznymi do rozpuszczania garbnika,
47. Kołowrotki linowe i łańcuchowe elektryczne, powietrzne i ręczne pod ziemią,
48. Kopiarki filmów,
49. Korkownice,
50. Kotły krackowe w rafinerjach nafty,
51. Krystalizatory żelazne i drewniane wyłożone ołowiem,
52. Kufy farbiarskie, kadzie do karbonozowania „Jigiery“ we włókiennictwie,
53. Kuźnie polowe,
54. Łamacze węgla i koksu,
55. Maszynki do czyszczenia rur i kotłów,
56. „ do wiązania worków,
57. „ do wyciągania korków,
58. „ do zapalania ładunków wybuchowych w górnictwie,
59. Maszyny do cięcia gazami,
60. „ do czyszczenia białych blach,
61. „ do mycia butelek i mycia antałków,
62. „ do piłowania drzewa przewoźne, z napędem mechanicznym,
63. „ do odlewów natryskowych lub prasowanych,
64. „ do składania: linotypy i monotypy,
65. „ do torkretowania,
66. „ do trzepania dywanów, elektryczne,
67. „ do wywoływania taśmy filmowej z przynależnymi częściami i instalacją,
68. „ odlewnicze pneumatyczne i elektyczne: do formowania, wytrząsania, przesiewania i t. d.,
69. „ podsadzkowe w kopalnictwie,
70. „ specjalne do lutowania,
71. Młynki do mielenia ołowiu,
72. Młyny do mielenia soli,
73. Młyny do pirytów w przemyśle papierniczym,
74. Młyny kulowe do przemiału soli lub innych materjałów żrących,
75. Młyny odśrodkowe,
76. Montejuse do kwasów,
77. Motocykle,
78. Nitownice pneumatyczne, elektryczne i mechaniczne,
79. Obrabiarki precyzyjne do metali,
80. Odkurzacze elektryczne,
81. Opory elektryczne,
82. Opryskiwacze,
83. Piaskownice,
84. Piece do topienia i rafinerji ołowiu i metali,
85. „ do wypalania tarcz szlifierskich przy białym żarze,
86. „ elektryczne laboratoryjne,
87. „ o temperaturze powyżej 1200°;
88. „ przenośne,
89. Piecyki do ogrzewania wagonów do piwa,
90. Płuczniki benzolu i naftalenu,
91. Pneumatyczne młotki, nitownice, wiertarki i t.d.,
92. Podgrzewacze elektryczne nitów,
93. Podnośniki do naftalenu i siarczanu amonu do pirytów,
94. Pompy do kwasów, ługów i cieczy żrących,
95. „ do płynów gorących,
96. „ do szlaki (piaskowe) do odpopielania urządzeń kotłowych,
97. „ kopalniane, szybowe,
98. „ przenośne i przewoźne,
99. „ studzienne, odśrodkowe,
100. „ ściekowe i do wykopów, do szlamu i mułu,
101. Przegrzewacze gazów,
102. Przesiewacze i sita mechaniczne,
103. Przewijaczki filmów z przynależnymi częściami i instalacją,
104. Przyczepki do samochodów ciężarowych,
105. Reflektory świetlne do atalier z przynależnymi częściami,
106. Retorty żelazne, żeliwne w przemyśle chemicznym,
107. Rowery osobowe i towarowe,
108. Rozlewaczki butelkowe,
109. Ruszty i sita sortownicze żelazne i metalowe,
110. Samochody ciężarowe,
111. Samochody osobowe,
112. Sikawki strażackie motorowe, przenośne,
113. Silniki elektryczne pracujące w działach o zawartości w powietrzu wilgoci, kwasów żrących lub pyłów,
114. Silniki pneumatyczne do rynien w kopalnictwie,
115. Silniki spalinowe szybkobieżne (powyżej 600 obrotów na minutę), do 10 KM i przenośne,
116. Sprężarki powietrza przewoźne i ręczne,
117. Stoły dźwiękowe montażowe z przynależnymi częściami i instalacją (do montowania filmów dźwiękowych),
118. Stoły montażowe do montowania filmów (niemych) z przynależnymi częściami i instalacją,
119 Stoły trickowe do zdjęć filmowych rysowanych. napisów i tricków filmowych z przynależnymi częściami i instalacją,
120. Traktory,
121. Urządzenia akustyczne w kinematografice,
122. Urządzenia do badania wytrzymałości brykietów,
123. Urządzenia do badania wytrzymałości opon samochodowych,
124. Wagi stołowe i dziesiętne z odważnikami,
125. Wentylatory gazowe i pracujące powietrzem z zawartością par kwasów lub pyłów żrących,
126. Wiertarki elektryczne szybkoobrotowe,
127. Windy ratunkowe w górnictwie,
128. Wirówki do kwasów i ługów,
129. Wózki akumulatorowe,
130. Wózki silnikowe,
131. Wrębówki elektyczne i powietrzne,
132. Wytwornice acetylenowe i wodorowe, przewoźne,
133. Wywroty obrotowe w kopalnictwie i hutnictwie,
134. Zamykarki puszek blaszanych,

B. Narzędzia, przyrządy, przybory, instrumenty, części maszyn.

1. Armatura elektryczna oświetleniowa i energetyczna: gniazda wtykowe, kontakty, wyłączniki i przełączniki,
2. Armatura wszelka do kotłów, palenisk, przewodów rurowych,
3. Formy do wyrobu czekolady i do marmeladek-
3a. Gaśnice,

4. Imadła,
5. Instrumenty i przyrządy pomiarowe: szablony, toromierze, głębokomierze, kreślarki, termometry, liczniki: urządzeń wodnych, parowych, gazowych i elektrycznych i t. d., cyrkle, libelle, śruby, mikrometry, calówki, kompasy, kontowniki, pirometry, ciągomierze, pulsometry, czujniki, domiary stołowe, gwintomierze, kątomierze, precyzyjne i uniwersalne, miary zwijane elastyczne, sprawdziany, szublery, tachometry, aerometry, cukromierze, hydrometry i t. p.,
6. Lampy i latarki ręczne, również i górnicze: karbidowe, elektryczne, pneumo-elektryczne, gazowe, benzynowe, spirytusowe i naftowe,
7. Lampy i latarnie sygnałowe,
8. Modele drewniane, z żelaza i innych metali,
9. Narzędzia maszynowe jako to: frezy, gwintowniki, narzynki i oprawki do nich, noże do tokarek, matryce, stemple i sztance, piły taśmowe i tarczowe, przecinaki, przebijaki, rozwiertaki i t. p.,
10. Narzędzia ręczne jako to: noże zwykłe i talerzowe, siekiery, ośniki, dłuta, strugi, piły świdry, młoty i młotki metalowe i kauczukowe, kielnie, pilniki, gwitowniki, żłobiarki, kleszcze, narzynki i oprawki do nich, obcinarki do rur, dziurniki, nożyce, wygładniki, łomy, haki, obcęgi wszelkie, piły do drzewa, pazury do wyciągania gwoździ, grace do wapna, alfabety, cykliny stolarskie, heble, kleszcze kowalskie, klucze francuskie. szwedzkie i t. p., kolby i lampy do lutowania, przecinaki, przebijaki, rozwiertaki, stemple, szpachle malarskie, ściągacze, śrubokręty, wiertła, wybijaki do nitów, żabki, numeratory, skrobaki, rębacze, plombownice i t. d.,
11. Narzędzia i przybory odlewnicze: łyżki, tygle, łopatki i łopaty formierskie, widły formierskie, formy, narzędzia do obsługi pieców, haki, skrobaki, zgrzebła, przebijaki, kielnie, czerpaki lejnicze, wlewnice przechylniki wlewnic, kokile, skrzynie i ramy formierskie, płyty odlewnicze i t. p.,
12. Narzędzia do prac ziemnych i brukarskich. łopaty, szufle, rydle, szpadle, widły, grabie, ubijaki, kilofy, oskardy, grabie do betonu, ubijaczki i t. p.,
13. Narzędzia wiertnicze: świdry, koronki, dłuta, flaszki do obciążników, klucze żerdziowe i fajkowe do rur pompowych, kluki, korony instrumentacyjne, kozy do rur, nożyce wiertnicze, odciski, pasterki, pętaczki do rur pompowych, rozszerzacze, świdry wiertnicze do wierceń systemów: kanadyjskiego, pensylwańskiego, rotary-werble, widełki liściaste, łyżki do czerpania mułu z otworów wiertniczych i t. p.
14. Narzędzia używane przy grzaniu asfaltu,
15. Narzędzia rymarskie, futrzarski i stosowane w garbarstwie,
16. Numeratory do maszyn biletowych i inne mechaniczne,
17. Odwadniacze do rur dla powietrza sprężynowego,
18. Okulary do aparatów Covpera,
19. Palniki gazowe przy kotłach parowych i destylacyjnych do pieców hutniczych,
20. Pistolety do lakierowania natryskowego,
21. Pompki blaszane do olejów,
22. Przybory drukarskie: klisze, końcówki, kliny wyzwalające do kaszt, odlewy drukarskie, linje, czcionki drukarskie metalowe i drewniane wszelkich rodzajów, linje mosiężne, ornamenty mosiężne i z metalu czcionkowego, matryce do maszyn do składania (do linotypów i t. p.), koryta metalowe, (rotograwiura), kuwety porcelanowe, metalowe, krzemiankowe dla chemigrafji, rakle do maszyn drukarskich, szablony do drukarń i t. p.
23. Przybory laboratoryjne metalowe,
24. Przybory tkackie: karty papierowe do krosien, karty do żakardów, cewki: papierowe, drewniane, metalowe, czółenka tkackie, gary do przędzy fibrowe i blaszane
25. Przyrządy dla ochrony przeciwgazowej,
26. Przyrządy do pakowania (do ściągania bednarki),
27. Przyrządy ratownicze dla straży pożarnych: hydranty, drabiny, bosaki, topory i t. p.,
28. Przyrządy wszelkiego rodzaju osłony i zabezpieczenia wprowadzone w celu zapewnienia bezpieczeństwa przy pracy,
29. Rozpylacze (pulweryzatory) dla kwasów, ołowiane i inne,
30. Sita włosiane i metalowe zwyczajne,
31. Słupołazy,
52. Sprzęt do lutowania,
33. Szczotki metalowe,
34. Uchwyty do tokarek, wiertarek i t. p.,
35. Walce do wyrobu cukierków,
36. Zegary sprężynowe w halach fabrycznych.

C. Urządzenia.

1. Balony do wody sodowej,
2, Bańki na oliwę,
3. Beczki transportowe, żelazne i blaszane,
4. Beczki z mieszadłem blaszane,
5. Bębny z kablem gumowym do reflektorów,
6. Czerpaki żelazne, emaljowane, z blachy cynkowej i aluminjowej,
7 Drabiny szybowe,
8. Drezyny do transportu drzewa i materiałów,
9. Garnki do odwęglania,
10. Garnki emaliowane,
11. Głośniki,
12. Instalacje akumulatorowe,
13. Instalacje ogrzewcze w wagonach do do przewozu piasku,
14. Kable do lamp ręcznych i maszyn spawalniczych,
15. Kable przełącznikowe dla kompresorów,
16. Kadzie dla surówki płynnej i płynnej stali,
17. Kierowniki szybowe i linowe, drewniane,
18. Kominki odciągające przy młynkach soli,
19. Odbiorniki przy urządzeniach do odbioru gazu,
20. Konewki.
21. Kontrola cieplna kotłowni,
22. Kontrola świetlna fabrykacji,
23. Koryta wsadowe do stalowni,
24. Kosze do węgla i smoły,
25. Kosze do blach do trawienia,
26. Kosze i piece paleniskowe używane w budownictwie,
27. Kosze żelazne do balonów szklanych,
28. Kotły do gotowania i grzania smoły i asfaltu (podgrzewacze), do malakserów, pieców do ocynkowania i ocynowania, kociołki do topienia

kopalin, żelazne do gotowania bezpośrednio na ogniu,
29. Kubły ocynkowane i emaljowane,
30. Lodówki,
31. Lutnie blaszane i inne,
32. Materjały pisemne: numeratory i datowniki, cyrkle, dziurkacze, wagi redukcyjne do papieru,
33. Metal czcionkowy przy wszystkich typach maszyn do składania,
34. Miski emaljowane używane w przemyśle spożywczym,
35. Misy blaszane używane w piekarniach,
36. Misy wież i komór ołowianych,
37. Naczynia do transportu płynnego powietrza,
38. Naczynia na karbid,
39. Naczynia transportowe dla materjałów wybuchowych wewnątrz fabryk (konwie, wiadra),
40. Naczynia z blachy stalowej, pokrytej ołowiem, ocynkowanej, i metali kwasoodpornych i t. p.,
41. Obciągaczki do wód gazowych,
42. Obciągaczki piwne,
43. Obręcze przeznaczone do ręcznej konfekcji opon,
44. Ogniska kowalskie,
45. Okapy drewniane, żelazne i z blachy ocynkowanej,
46. Okładziny komór ołowianych,
47. Oliwiarki,
48. Paleniska kotłowe,
49. Pasy stalowe do transportu cukru,
50. Płyty żelazne dla stołów rozdzielczych węgla i smoły,
51. Płyty żeliwne dla podłogi do wozu gaśnicowego w koksowniach i przed piecami,
52. Pokrycia do stołów laboratoryjnych: ołów, cyna,
53. Polewaczki blaszane,
54. Przewody rurowe i rurociągi do ługów, kwasów i płynów żrących,
55. Pudła do wózków koksowych,
56. Rdzenie aluminjowe i żelazne do dętek samochodowych i rowerowych,
57. Rozdzielniki gazu w amonjakalni,
58. Rury do zraszania wodą robót górniczych i podsadzkowe,
59. Rynny do ługów, kwasów i płynów żrących,
60 Sita wodne, nurniki,
61. Skrzynie do fabrykacji lodu,
62 Sprzęt kuchenny (naczynia i przyrządy),
63. Stemple żelazne dla obudowy wyrobisk kopalnianych,
64 Stojaki do balotów z kordem,
65. Sygnalizacja szybowa i dołowa elektryczna,
66. Synalizacja szybowa ręczna,
67. Szpryce do mycia antałków i butelek,
68. Tablice ostrzegawcze mechaniczne,
69. Tacki emaljowane i aluminjowe,
70. Taczki żelazne,
71. Telefony pod ziemią,
72. Tory lekkie z podkładami używane na budowach,
73 Wagonetki na odpadki chemikalji,
74 Wagoniki drewniane do przewożenia kamienia,
95 Wagoniki wywrotowe,
76 Wanny do niklowania,
77. „ do rozpuszczania żelaza,
78 „ metalowe i drewniane do płuczek węglowych i rudzianych,
79. Warsztaty przenośne ślusarskie,
80. Wiadra emaliowane i cynkowane,
81. Wózki do koksu,
82. „ do suszarni,
83 „ elektrycznych kolejek linowych,
84. „ na gorące bloki i gorący żużel,
85. „ ogniotrwałe do pieców emalierni,
86. „ platformowe,
87. „ rusztowe dla maszyn Dwigth Lloyd,
88. „ wywrotowe,
89. Wywrotki do robót ziemnych,
90. Zawiesia do lin,
91. Zbiorniki i kadzie na kwasy, ługi i ciecze żrące, żelazne i metalowe,
92. Żerdzie wiertnicze z łącznikami,
93. Żyrandole i żarówki.

D. Różne oraz niemetalowe.

1. Aparaty i przyrządy dla ochrony przeciwgazowej.
2. Aparaty i przyrządy oddechowe ratunkowe wszelkich typów,
3. Balje,
4. Balony szklane,
5. Balony i skrzynki do osadzania pyłu cynkowego,
6. Baraki drewniane,
7. Beczki drewniane wszelkie,
8. Bielizna stołowa, pościelowa i kuchenna, restauracyjna i hotelowa,
8a. Bębny kablowe,
9. Budki budowlane,
10. Butelki,
11. Cebry,
12. Chodniki, dywaniki, dywany i t. p. w restauracjach, hotelach, sklepach,
13. Cholewy skórzane do zgrzeblarek,
14. Czapy dla spawaczy,
15. Dachy papowe,
16. Dachy z blachy falistej nad paleniskami, w rafinerjach nafty,
17. Drabiny drewniane,
18. Drewniane nadstawki kotłów do gotowania mydła,
19. Drzewo na okłady walców i nożowisk holendrowych,
20. Ekrany z przynależnymi częściami,
21. Fartuchy gumowe,
22. Fartuchy, płaszcze,
23. Fartuchy skórzane dla robotników,
24. Filce wszelkie,
25. Filmy (negatywy, kopje, materiał reklamowy, t. j. fotosy, plakaty, diafolie, ulotki, broszury i t. p.),
26 Gaza jedwabna młyńska,
27. Hełmy skórzane i z innych odpornych materjałów,
28. Izolacje kotłów, pieców, kadzi i rurociągów,
29. Kadzie do wypłókiwania chmielu,
30. Kadzie i koryta drewniane,
31. Kamienie litograficzne,
32. Kloce do prasowania odzieży,
33. Kosze trzcinowe, wiklinowe i skórzane do wełny, przędzy, węgla i t. p),
34. Kotły do topienia i rafinerii ołowiu,
35. Liny i linki: manilla, konopne, bawełniane, skórzane, gumowe, wielbłądzie,
36. Lejki szklane,
37. Listwy drewniane do elektrod,

38. Markizy nad oknami wystawowymi,
39. Maski gazowe i do pyłów,
40. Materiały pisemne: stemple kauczukowe, skoroszyty, teczki i teki skórzane, walizy wojażerskie,
41. Mieszadła drewniane,
42. Mundury, płaszcze i futra dla służby pojazdowej i dla straży pożarnej,
43. Naczynia drewniane, kamionkowe, fajansowe, porcelanowe, szklane,
44. Nosze do cegły,
45. Odzież ochronna dla robotników,
46. Ogrodzenia z drzewa,
47. Okapy drewniane,
48. Okłady papierowe walców kalandra,
49. Okłady walców gumowe, papierowe, azbestowe i t. p.,
50. Okulary i maski ochronne warsztatowe dla spawaczy, szlifierzy, giserów i t, p.
51. Parniki drewniane do parzenia kloców,
52. Paski skórzane rozdzielcze do zgrzeblarek,
53. Paski ze skóry i z korka prasowanego do obciągania rolek,
54. Pasy napędowe i transportowe: manilla, konopne, bawełniane, wielbłądzie, skórzane, Balata, gumowe,
55. Pędzle,
56. Plandeki,
57. Płótna filtracyjne,
58. Płyty drewniane do przenoszenia surowców i wyrobów,
59. Płyty gumowe do drukarek, satyniarek,
60. Płyty koszykowe i drewniane do aparatów farbiarskich,
61. Podesty drewniane,
62. Podłogi drewniane,
63. Poduszki, podkłady i płótna do prasowania,
64. Pomosty drewniane,
65. Portiery i kurtyny,
66. Postumenty szklane i drewniane na wystawach,
67. Powijaki (lapping) do drukarek,
68. Półki,
69. Preszpany i brandpapy do pras.,
70. Przedmioty azbestowe, gumowe, kauczukowe i t. p. (płyty, bufory, węże, sznury, taśmy, opony, koła i t. p., rękawice, buty, ubrania i t. p.),
71. Przedmioty do ubierania wystaw, firanki i story,
72. Przedmioty pomocy sanitarnej,
73. Przezrocza,
74. Przyrządy dla Stacji Ratunkowych w górnictwie,
75. Przyrządy drewniane używane jako pomocnicze przy produkcji w postaci stojaków, nawijaczy, prycz, stołków. ram i t. d., używanych przy łuszczarkach, nożycach, prasach czyszczarkach, nożycach, obrzynaczkach, w sortowniach, magazynach i t. p.,
76. Przyrządy i sprzęt laboratoryjny szklany, porcelanowy i drewniany,
77. Przyrządy ratunkowe,
78. Przystanie ładunkowe z drzewa,
79. Regały do gumy (książki konfekcyjne),
80. Regały do przechowywania wódek i win,
81. Regały do suszenia (drabinki),
82. Rusztowania wszelkiego rodzaju drewniane,
83. Rynny drewniane,
84. Sanie do transportu drzewa,
85. Skórki cielęce do maszyn przędzalniczych,
86. Skóry egalizowane,
87. Skrzynie drewniane, transportowe do wind,
88. Skrzynie do lasowania wapna,
89. Skrzynie transportowe drewniane,
90. Skrzynki do flaszek i syfonów,
91. Skrzynki murarskie,
92. Sprzęt stołowy (naczynia fajansowe, porcelanowe, karafki wazony, popielniczki i t. p.),
93. Sprzęt sypialniany w hotelach (materace, sienniki, pledy, kołdry i t. p.),
94. Stoły do magazynowania wódek i win,
95. Stoły i krzesła ogrodowe drewniane,
96. Stoły robocze i laboratoryjne drewniane,
97. Stoły strycharskie,
98. Sukna gumowe do maszyn przędzalniczych,
99. Sukna techniczne, filce, plusze, węże pluszowe,
100. Syfony,
101. Szalówki do betonu,
102. Szkło ochronne dla olejarek, wodowskazów, wzierników i t. p.,
103. Szpagaty, sznurki i taśmy wrzecionowe do maszyn przędzalniczych,
104. Szyby do postumentów w oknach wystawowych,
105. Szyby szklane do fotomontażu
106. Szczeliwo azbestowe, gumowe, tekturowe, klingeryt i t. p.,
107. Szczotki wszelkie: do zamiatania, używane przy prasowaniu, do ubrań i t. p.,
108. Taczki drewniane,
109. Tkaniny filtracyjne,
110. Torby narzędziowe,
111. Trójkąty i czworonogi szybowe, drewniane,
112. Ubrania ochronne,
113. Ubrania szybowe,
114. Uprząż,
115. Urządzenia ambulatorium,
116. Urządzenia reklamowe (instalacje neonowe i inne reklamy świetlne),
117. Wałki drewniane używane przy kalandrach i stołach konfekcyjnych,
118. Wanny drewniane,
119. Węże włókienne, gumowe i kombinowane dla wody, powietrza i gazów, z armaturą lub bez,
120. Wiadra drewniane,
121. Wierze wiertnicze drewniane wraz z jatą maszynową,
122. Worki filtracyjne,
123. Wózki drewniane,
124. Wózki ręczne do przewożenia skór,
125. Wycieraczki i szczotki,
126. Wyprawa pieców do hartowania,
127. Zbiorniki do kwasów i oleju drewniane.

INWENTARZ CO DWA LATA

Niektóre przedsiębiorstwa jak apteki, składy apteczne, galanteryjne i t. p. posiadają tak duże ilości różnorodnych, drobnych artykułów, przekraczających nieraz 3.000 pozycji, że robienie co rok spisu tych towarów byłoby dla właściciela firmy nazbyt uciążliwe. Dlatego też takie firmy korzystają z § 57 Rozp. Wyk. do Ordynacji Podatkowej i sporządzają spis towarów tylko co dwa lata, lub też uzyskują na to od właściwych władz podatkowych indywidualne zezwolenia.

Nie zwalnia to jednak firmy od sporządzania co rok zamknięcia rachunkowego dla celów podatkowych. Chodzi tylko o to, jak ustalić remanent towarowy w tym roku, w którym nie dokonywa się spisu towarów. Praktykowane są 2 sposoby: a) przyjęcie do bilansu towaru w tej sumie w jakiej był obliczony w roku zeszłym lub b) przerachowanie sumy sprzedaży na sumę zakupu przez odliczenie od sumy sprzedaży przeciętnego zysku, np.:

remanent początkowy	50.000
zakup w ciągu roku	200.000
	250.000
sprzedaż 300.000 ÷ zysk 30 % = 90.000	210.000
remanent końcowy	40.000

W związku z tem nasuwa się kwestja, czy firma nie traci na sporządzeniu spisu towarów co 2 lata. Aby na to odpowiedzieć, wystarczy porównać jakiekolwiek dwie krańcowe skale podatkowe ze skalą środkową. Dla uproszczenia sprawy przyjmiemy, że w obu okresach rocznych sprzedaż wyraziła się w jednakowych sumach.

Otóż przy dochodzie do opodatkowania np. 12.000 zł. podatek wyniesie 958 zł. Będzie to skala środkowa. Skalami krańcowemi będą te skale, które w sumie dadzą dochód za 2 lata taki sam, jaki wypada również za 2 lata ze skali środkowej, czyli 24.000 zł. Innemi słowy, jeżeli w obu okresach rocznych wykazują dochód po 12.000 zł., to zapłacę podatku 958×2 razem 1916.— zł, gdyby zaś dochód wypadł w jednym roku 10.000 zł. a w drugim 14.000 zł., to zapłaciłbym podatku dochodowego 742 + 1196 razem 1938 zł.

Z powyższego wynika, że firma w żadnym wypadku nie traci na podatku przez sporządzanie spisu towarów co 2 lata, jeżeli wpisze do bilansu sumę towarów z zeszłorocznego inwentarza, gdyż najmniejsza różnica między dwoma remanentami, zamykającemi się jakąś jedną wspólną sumą, powoduje progresje podatkową.

A. Tyszkiewicz

ORZECZNICTWO N. T. A. W SPRAWACH PODATKOWO-BUCHALTERYJNYCH.

Podajemy niżej trzy wyroki: N. T. A. w sprawach ksiąg handlowych.

1.

WYROK N. T. A. z dn. 3.IX.1936 r. L. R. 5483/34.

Zaskarżone orzeczenie umotywowane zostało tem, że „prowadzone księgi handlowe uznała komisja za nieprawidłowe, o czem płatniczkę powiadomiono w doręczonej uchwale, a płatniczka wszystkich usterek we wniesionem odwołaniu nie wyjaśniła”. Decyzji tej nie zarzuca skarga wadliwości postępowania z powodu niewyszczególnienia, jakie to usterki i dlaczego władza uznała za niewyjaśnione, lecz zwalcza uzasadnienie merytorycznie, twierdząc, że wszystkie usterki podniesione przez „niefachowego” kontrolera ksiąg w protokóle z 21 marca 1933 zostały w odwołaniu wyjaśnione jak najdokładniej oraz powołując się na wyniki przeprowadzonego w toku postępowania odwoławczego ponownego badania ksiąg handlowych, w szczególności zaś na to, że odnośny protokół z 14 grudnia 1933 zawiera jedynie usterkę, dotyczącą niewyłączenia sprzedaży towarów scalonych z podziałem na hurt i detal, co — zdaniem skargi — nie może stać się przyczyną uznania ksiąg za nieprawidłowe. **Władza zaś w odpowiedzi na skargę twierdzi, że ponowne badanie ksiąg wykazało, iż w księgach dokonano szeregu przekreśleń w sposób, uniemożliwiający odcyfrowanie pierwotnego wpisu. Otóż Trybunał stwierdza, że w rubryce 18 protokółu badania ksiąg z 14 grudnia 1933 powiedziano jedynie, że „w początkowych miesiącach znajduje się wiele przekreśleń i przenoszeń obrotów z jednej stawki na drugą; w jednym przypadku nie można odcyfrować początkowej sumy”.** Trybunał uznał więc, że w tym punkcie władza przyjęła stan faktyczny sprzecznie z aktami (art. 84 p. 2 rozporządzenia o Najwyższym Trybunale Administracyjnym). **Ponadto władza w odpowiedzi na skargę ponownie twierdzi, że skarżąca w odwołaniu nie usprawiedliwiła usterek zauważonych w toku badania ksiąg handlowych oraz, że sama przyznaje, iż rachunek firmy „P” z dnia 6 kwietnia 1932 zaksięgowała dopiero dnia 6 czerwca 1932. I tu Trybunał stwierdza, że skarżąca w odwołaniu wymieniła szczegółowo usterki, figurujące w protokóle z 21 marca 1933 i na każdą z nich udzieliła odpowiedzi, czyli że każdą usterkę formalnie usprawiedliwiła. Jeżeli zaś władza była zdania, że usprawiedliwienie to nie wystarcza, to powinna była wyjaśnić w zaskarżonym orzeczeniu, dlaczego mianowicie, a to tym bardziej, że przecież ponowne badanie ksiąg handlowych zostało zarządzone na żądanie skarżącej, wyrażone w odwołaniu właśnie w obronie przed zarzuconymi w pierwszym**

protokóle usterkami, — i że protokół ponownego badania ksiąg bynajmniej nie potwierdza ustaleń protokółu pierwszego. Gdy władza tego nie uczyniła, Trybunał uznał, że ze szkodą dla skarżącej naruszono formy postępowania administracyjnego (art. 84 p. 3 rozporządzenia o Najwyższym Trybunale Administracyjnym). Jeżeli zaś władza w odpowiedzi na skargę powołuje się na okoliczność, dotyczącą rachunku firmy „P", to stwierdzić trzeba, że w protokóle z 21 marca 1933 powiedziano, że rachunek tej firmy z 6 kwietnia 1932 nie jest księgowany. Tę właśnie okoliczność skarżąca wyjaśniła, podając w odwołaniu, że rachunek ten zapisano w księgach pod poz. 465 dnia 6 czerwca 1932. Skoro zaś władza przyjmuje, że rachunek został rzeczywiście wpisany dnia 6 czerwca 1932, to nie może równocześnie twierdzić, że usterka nie została wyjaśniona. Jeżeli natomiast władza nieprawidłowość ksiąg uzasadnia tym, że omawiany rachunek został wpisany dopiero dnia 6 czerwca 1932, to Trybunał pomija to uzasadnienie w myśl art. 83 ust. 3 rozporządzenia o Najwyższym Trybunale Administracyjnym, jako zawarte w zaskarżonym orzeczeniu.

Z zasad powyższych należało uchylić zaskarżone orzeczenie z powodu wadliwego postępowania oraz zarządzić zwrot opłaty od skargi.

2,

WYROK N. T. A. z dn. 13-XI-1936. L. R. 1564/34

Sprawozdanie Urzędu Skarbowego z dnia 11 grudnia 1933 r. stwierdza, iż sprzedaż towarów przedsiębiorstwom handlowym i przemysłowym, poparta jest rachunkami na kwotę 5.433 zł 98 gr, zaś reszta sprzedaży księgowana jest na podstawie dowodów wewnętrznych (noty kasowe i kredytowe).

Otóż, oceniając powyższe zagadnienie na podstawie niespornego stanu faktycznego, stwierdzonego wspomnianym sprawozdaniem Urzędu Skarbowego, Najwyższy Trybunał Administracyjny powołuje się na swój wyrok z dnia 17 października 1935 r. L. Rej. 238/34, 675/34, wydany w sprawie ze skargi Przewodniczącego Komisji Odwoławczej w Katowicach, w którym **Najwyższy Trybunał Administracyjny orzekł między innymi i uzasadnił, iż sam brak należytych dowodów na poszczególne pozycje książkowe nie zmusza władzy orzekającej do uznania takich ksiąg, ani za nieprawidłowe, ani za nierzetelne.** Trybunał wyszedł przy ustalaniu powyższej zasady z założenia, że chodzi tutaj o **kwestię wiary,** jaką organ orzekający darzy prezentanta takich dokumentów, zaczem Komisja decyduje w tym względzie wyłącznie w trybie wskazanym w art. 70 ustawy.

O ile chodzi o powołane w skardze postanowienie § 2 p. 4 rozporządzenia Ministra Skarbu z 13 kwietnia 1932 r. to stwierdzić należy, iż **przepis powyższy nie wyklucza dokumentów wewnętrznych, jako dowodów, dopuszczalnych na treść zapisów księgowych.**

Gdy zatem w rozpoznawanej sprawie władza pozwana, orzekając prawidłowość ksiąg handlowych płatniczki, uznała dowody wewnętrzne przedsiębiorstwa, jako dostateczne uzasadnienie dokonanych w księgach zapisów, to Najwyższy Trybunał Administracyjny, rozpoznając znaczenie braków księgowości w świetle uprawnień władzy orzekającej, nie mógł się dopatrzyć zarzucanej w skardze obrazy postanowienia art. 91 ustęp 1 i art. 76 ustęp 3 ustawy o państwowym podatku przemysłowym.

Z powyższych powodów Najwyższy Trybunał Administracyjny oddalił skargę, jako nieuzasadnioną.

3.

WYROK N. T. A., z dn. 25.XI 1936 r. L. R. 2497/34

Skarga podnosi, że przedstawione skarżącemu usterki ksiąg handlowych zostały przez skarżącego wyjaśnione i usprawiedliwione, że zatem władza, pomijając ten ofiarowany przez skarżącego dowód, postąpiła dowolnie. Zarzut ten tyle jest uzasadniony, że wobec przedstawienia płatnikowi wątpliwości i złożenia przez niego wyjaśnień, dotyczących w szczególności przyczyn, dla których nie prowadził księgi magazynowej oraz nie przechowywał kartek z kasy rejestracyjnej, uzasadnienie zaskarżonej decyzji samym tylko odwołaniem się do treści przedstawionych płatnikowi usterek nie było dostatecznym rozprawieniem się z zarzutami odwołania i pozbawiło skarżącego możności merytorycznej obrony w postępowaniu kasacyjnym. Ponadto zauważyć należy, że **wedle ustalonej judykatury Najwyższego Trybunału Administracyjnego, brak księgi magazynowej nie dyskwalifikuje sam przez się księgowości, a brak dowodów na przychód daje wprawdzie władzy prawo ustalenia przychodu brutto z pominięciem ksiąg na zasadzie danych, jakimi rozporządza, nie wyklucza jednak ustalenia wydatków potrącalnych na zasadzie przedłożonych przez podatnika przy badaniu ksiąg dowodów i nie uzasadnia sięgnięcia do zastosowania norm średniej dochodowości** (por. wyroki Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 16 listopada 1932 r. L. Rej. 4350/31 i z dnia 15 czerwca 1936 roku L. Rej. 1816/34).

Nie wchodząc przeto w rozważanie zarzutów skargi, dotyczących sposobu ustalenia dochodu na podstawie norm średniej dochodowości, uchylił Najwyższy Trybunał Administracyjny zaskarżone orzeczenie w myśl art. 84 p. 3 rozporządzenia Prezydenta R. P. z dn. 27 października 1932 r. poz. 806 Dz Ust. i zarządził stosownie do art. 95 ust. 1 cytowanego rozporządzenia zwrot opłaty.

PRENUMERATA „Buchaltera Polskiego" wynosi (z przesyłką pocztową lub odnoszeniem do domów w Warszawie) kwartalnie zł 4.50, półrocznie zł 8.20, rocznie zł 16. Członkowie Polskiego Zw. Buchalterów-Rzeczoznawców, Buch.-Bilansistów i Ich Pomocników otrzymują pismo bezpłatnie.

CENA OGŁOSZEŃ: połowa strony tytułowej zł 300.—

cała strona	przed tekstem „ 280.—	za tekstem zł 200.—	w treści redakcyjnej zł 350.—
1/2 „	„ „ „ 150.—	„ „ „ 110.—	„ „ „ 180.—
1/4 „	„ „ „ 80.—	„ „ „ 80.—	„ „ „ 100.—
1/8 „	„ „ „ 45.—	„ „ „ 35.—	„ „ „ 60. —

WPŁATY dla „Buchaltera Polskiego" należy uskuteczniać na konto w P. K. O. Nr. 18686 — Polski Związek Buchalterów-Rzeczoznawców, Buchalterów-Bilansistów i Ich Pomocników — Warszawa.

Adres Redakcji i Administracji: Warszawa I, Nowogrodzka 20, tel. 8-41-05.

Redaktor i wydawca: *ANTONI JULJAN SZYLLER.*

Druk. Matematyczna, H. Zajączkowski, Warszawa, Miedziana 3., tel. 295-55